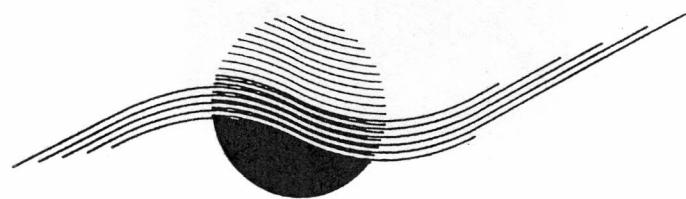

**TISK O POSVETU IZOBRAŽEVANJE
BREZPOSELNIH V SLOVENIJI**

Bled, 7.-9. april 1993

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

ACS
SAEC

■ NAČRTI ZA IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH

V letih, ko število nezaposlenih pri nas in drugje po svetu (tudi v razvitih državah) naglo narašča, se tudi pri nas povečujejo prizadevanja za izobraževanje brezposelnih. V teh dejavnostih so med prvimi nekatere zahodnoevropske države. Pri nas je Andragoški center pripravil načrte za boljšo ponudbo izobraževanja odraslih za potrebe zaposlovanja. Izide projekta bo predstavil na posvetu, ki bo od 7. do 9. aprila na Bledu. Svoje načrte in dejavnosti za izobraževanje brezposelnih bodo predstavili tudi strokovnjaki iz Anglije, Avstrije, Nemčije in Danske. V Sloveniji je tačas več kot 120.000 ljudi brez zaposlitve, do konca leta pa jih utegne biti še več. Akcije za zaposlovanje, z izobraževanjem za delo, so zato eno najpomembnejših družbenih vprašanj.

Ne mislite, da se vam to ne more pripetiti

V januarju leta 1987 je bilo v Sloveniji zaposlenih 835.728 ljudi. Šest let pozneje, januarja letos, je bilo v družbenem sektorju zaposlenih 641.892 ljudi, skoraj 200.000 manj. Povečevalo se je sicer število zaposlenih v zasebnem sektorju (33.937), tudi število samozaposlenih, vendar ne toliko, da nas ne bi obšla tesnoba ob velikem vprašanju našega časa: brezposelni.

Naraščajoča nezaposlenost ni slovenska posebnost; tudi razvite zahodne dežele se ubadajo z njo, čeravno jih ne tare taka gospodarska kriza kot nas. Tudi tam razmišljajo, kako ponuditi delo in znanje zanj, tudi kako zbrati denar in voljo, da kaj naredijo – več kot pri nas. Na Slovenskem se šele dramimo, čeprav bi lahko vedeli, da se bo pri nas zaposlenost zmanjšala in da bo silovito naraščala nezaposlenost. Že v letu 1987 (januarja) ko je bilo nezaposlenih v Sloveniji le 14.526, je bilo moč slišati ali prebrati opozorila strokovno pristojnih ljudi, da bo začelo število nezaposlenih naraščati v pričakujočih letih gospodarskega preurejanja. Kakšna štiri leta ali pet let je od takrat, ko smo iz parlamenta in strokovnih krogov slišali, da se bliža čas, ko bo v Sloveniji 110.000 ljudi brez dela.

Lahko bi se pripravili na ta čas, saj smo vedeli, da prihaja. A se ni dosti zgodilo. Zavod za zaposlovanje je jel ponujati denar in izobraževanje za novo zaposlitev ljudi, ki bi sicer ostali brez dela. Odziv ni bil velik, zelo počasi so mnogi odkrivali, da jim je ponudena dobra nova možnost: boljše znanje za drugo delo. A preden so se ljudje zares pripravili na čas, ko bo treba poprijeti za delo bolj zagrizeno, boljše pripravljeno in bolj usposobljen, je bila kriza tu. Nezaposlenih zdaj v Sloveniji ni samo napovedanih 110.000, marveč jih je bilo letos v januarju 120.062, politiki in gospodarstveniki pa napovedujejo, da bo brez dela ob koncu leta še več ljudi. V tej

množici nezaposlenih, ki je za Slovenijo velikanska (dolga leta je bila Slovenija evropska posebnost z zelo majhnim številom nezaposlenih in se zato s tem vprašanjem ni posebej ukvarjala), je mladih (do 25. leta starosti) več kot tretjina (dobrih 36 odstotkov, v številu okoli 37.000). Med temi mladimi brez dela jih več kot 16.000 nima strokovne izobrazbe in zato še teže najdejo delo. Nasploh je med nezaposlenimi tačas pri nas skoro poloviča takih (45 odstotkov), ki imajo najnižjo raven strokovne usposobljenosti ali še te ne. Takih z 2-letno ali 3-letno strokovno poklicno izobrazbo, je med vsemi zaposlenimi 29 odstotkov, ljudi z višješolsko ali visokošolsko diplomu pa 5 odstotkov.

Brez dela so predvsem manj izobraženi

Izobrazbena raven je pri nezaposlenih povprečno slabša kot med zaposlenimi. To pomeni, da je strokovno znanje vendarle ugoden vzgib tako za ohranitev kot za pridobitev dela. Zavod za zaposlovanje zadnje čase obilo spodbuja izobraževanje nezaposlenih, in to za razne oblike izobraževanja – od usposabljanja ob delu do pridobivanja funkcionalnih znanj (tuji jeziki, računalništvo) po že pridobljeni poklicni izobrazbi ter do zaključevanja rednega šolanja (z enoletnimi podporami za nadaljevanje oz. dokončanje študija). A tu so možnosti za pridobivanje novih strokovnih znanj spet ugodnejše za tiste, ki neka kvalificirana znanja, neko redno šolo (srednjo ali večjo) že imajo opravljeno. Zanimanje za izobraževanje se med zaposlenimi povečuje, v enem letu se je število vključenih podvojilo.

Dr. Ivan Svetlik in mag. Samo Hribar in sodelavci Andragoškega centra so raziskali probleme brezposelnih v Sloveniji z gledišča izobraževalne politike. Andragoški center in zavod za zaposlovanje sta sredi uresničevanja zajetnega projekta o izobraževanju nezaposlenih, opravljena je anali-

za razmer v Sloveniji, izdelali so metodologijo za spremljanje tega izobraževanja, razvija se svetovanje brezposelnim glede možnosti izobraževanja, pripravljajo priročnik in usposabljanje za svetovalce.

Še marsikaj drugega ugodnega se dogaja. Vendar stvari niso preproste, še manj samoumevne. Omembe vredno je, da se tačas s problemi izobraževanja nezaposlenih izrazito zlasti ukvarja ministrstvo za delo, zelo malo pa ministrstvo za šolstvo in šport. Nemara bi bilo stanje logično, če ne bi imeli opravka z množico mladih, ki še niso bili zaposleni, in ki formalno niso prestopili praga dela, recimo krova ministrstva za delo. Raziskovalci v Andragoškem centru in drugi se med drugim zavzemajo za to, da bi se več brezposelnih vključilo v daljše oblike izobraževanja (recimo šolanja) in da bi jim nekdo plačal stroške šolanja. Zavod za zaposlovanje bolj pomaga opravljanju pripravništva tistim, ki so končali neko stopnjo srednjega izobraževanja, medtem ko bi se pa z usposabljanjem za 1. in 2. stopnjo zahtevnosti del moral ukvarjati nemara kdo drug. Z drugimi besedami: delitev odgovornosti bo morala biti opravljena, odgovornost za odpiranje delovnih možnosti in za bogatenje delovne usposobljenosti se bo morala razširiti na večji krog, te dejavnosti bodo morale biti bolj organizirane, saj gre za eno izmed najbolj perečih vprašanj razvoja Slovenije.

Predlogi v razmislek

S tem v zvezi, predvsem z gledišč izobraževanja brezposelnih, je (v organizaciji Andragoškega centra Slovenije) napovedan za 7. april pomemben tridnevni posvet, na katerem naj bi ne le kritično premotrili izsledke strokovnih raziskav in vsakdanje prakse, marveč predvsem prišli do predlogov in pobud za uresničevanje dogovorjene politike izobraževanja nezaposlenih na Slovenskem. Predvsem bo parlament moral opredeliti nacionalno politiko glede teh vprašanj in z njo zagotavljati pogoje za njeno uresničevanje. Potrebe so od regije do regije drugačne, razlike med regijami so velike, čeravno so potrebe po zaposlovanju brezposelnih in po izobraževanju povsod nasploh velike. Na blejskem posvetu se bodo seznanili med drugim s projekti izobraževanja brezposelnih v Avstriji, Nemčiji, Angliji, Danski, Nizozemski. Najti bo treba odgovore na mnoga vprašanja; denimo koliko brezposelnih naj bi se vključevalo v izobraževanje, ali je tako izobraževanje lahko zgolj prostovoljno ali lahko tudi obvezno, kakšne vrste naj bo to izobraževanje in za katere starostne skupine, ali naj bodo brezposelnim namenjeni posebni izobraževalni programi itd. Pomembna so vprašanja o financiranju, o organiziranju posebnih aktivnosti, če naj bi se sploh odločili zanje itd. Za blejske pogovore so pripravljene nekateri predlogi, ki naj bi jih tam premislili.

JANKO SVETINA

»Kultura in prosveta to naša bo osveta« je pred stoletjem zapisal slovenski pesnik. Ko sem se sam odpravil na to pot prosvetljevanja (da ne bo pomote, pišem o času, ko sem postal udeleženec uporabnik organiziranega izobraževalnega procesa), sem dobil knjižico za vpis vsakoletnega šolskega uspeha, v kateri je med drugim pisalo: »Vaša naloga je, da se učite. Le kdor se uči, bo kaj znal. In le kdor kaj zna, bo lahko koristil domovini.« Ko smo udeleženci, takrat prvošolčki, znali to prebrati in smo z učenjem imeli že nekaj izkušenj, smo si te besede različno vzeli k srcu. Kadar sem si jih sam jemal premalo in se je to poznalo v slabih šolskih ocenah, me je oče podučil: »Sine, kramp in lopata ti ne uideta.« Kasneje, ko so se mi obzorja razširila čez domače in šolsko dvorišče in so me začeli zanimati tudi širši družbeni problemi, sem pogosto slišal in bral, kako zelo potrebujemo znanje tako mladih rodov kot tistih, ki jim je vojna onemogočila šolanje, da brez takšnega znanja ne bomo mogli gospodarsko in družbeno napredovati. Ustanavljali so nove in nove redne in večerne šole. Izobraževali smo se: mladi za jutri, starejši za danes in jutri. Ko smo tudi mladi odrasli, smo delali vsi skupaj. Bila je polna zaposlenost. V vseh družbenih dokumentih je bila potreba po znanju še zmeraj na najvidnejših mestih. Malo manj vidno je bilo vrednotenje znanja. Zahtevna in dobro plačana mesta so bila dostopna tudi tistim s premalo in manj znanja. Zato so bili referati o »znanju kot gonilni sili razvoja« manj prepričljivi. Ljudje so bili bolj motivirani za iskanje dobrih služb kot za dobro izobraževanje. Le peš-

čica andragogov je opravljala Sizifovo delo: prepričevala je ljudstvo in oblast, da nas bo neznanje še drago stalo.

Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo z njimi – le da mi bolj počasi. Prišla so leta gospodarske krize in težave pri zaposlovanju. Odločili smo se za osamosvojitve in nove družbenogospodarske odnose – demokracijo in tržno gospodarstvo. Take spremembe zahtevajo pre-

IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH

strukturiranje gospodarstva, to pomeni: novo znanje, novi proizvodi, nova tehnologija, novi trgi z novimi zahtevami. Vse to povzroča iz leta v leto večjo brezposelnost, saj poteka prilagajanje počasneje, kot moramo opuščati staro. Uresničuje se groznja, da nas bo neznanje drago stalo. Število pri zavodu za zaposlovanje prijavljenih brezposelnih se je konec leta 1992 približalo stodvajsettisočim, to pa je skoraj desetkrat več kot v letih polne zaposlenosti. Med temi iskalci zaposlitve jih je skoraj petdeset tisoč brez strokovne izobrazbe skratka, so le priučeni delavci. Prav tako je med njimi skoraj petdeset tisoč mladih iskalcev zaposlitve (do 26 let). Čez šestdeset tisoč iskalcev zaposlitve pa je takšnih, ki čakajo na zaposlitev že več kot leto. Te velike spremembe v zaposlovanju in brezposelnosti zahtevajo tudi novo teh-

nologijo in novo znanje. Novi Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti daje pravno podlago za vpeljevanje novih ukrepov in razvijanje starih, za pospeševanje zaposlovanja. Nekateri so naravnani na odpiranje novih delovnih mest in ohranjanje starih, drugi pa na razvijanje in prilagajanje delavcev novim potrebam trga

dela. Med temi so tudi vse oblike izobraževanja.

Čeprav je stara navada železna srajca, pa pod takšnimi pritiski začne tudi takšna srajca pokati. Samo velika pripravljenost za izobraževanje, ki ob vsaki priložnosti nemudoma zbledi, v sedanjem položaju pomeni lahko samo poglobljanje krize družbe in individualnih kriz. Že omenjene zakonske podlage in denarna podpora vlade za uresničevanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja, med katere spada tudi izobraževanje in usposabljanje brezposelnih, kažejo, da se vlada tega zaveda. Republiški zavod za zaposlovanje je sicer vedno pospeševal zaposlovanje brezposelnih tudi z organiziranjem in financiranjem njihovega izobraževanja in usposabljanja, vendar je bilo to v preteklih letih tako po vsebini kot po obsegu skromno. Novi predpisi in predvsem bogatejši viri denarja pa so v zadnjih letih

omogočili bolj raznoliko in bogatejšo ponudbo. Ta sega od seminarjev za uspešnejše iskanje dela in samozaposlovanje, prek tečajev različnih računalniških aplikacij, novega poklicnega znanja, do rednega izobraževanja za poklic. Izobraževanje je organizirano za znanega delodajalca, še več pa je izobraževanja za zvečanje možnosti pri iskanju dela na trgu. V preteklem letu se je izobraževalo in usposabljal več kot 28.000 brezposelnih. Številka je velika in majhna hkrati. Velika ob vedenju, da smo pred leti izobraževali od nekaj sto do nekaj tisoč brezposelnih, in majhna, če vemo, da je to le slabih 15 odstotkov vseh, ki so v preteklem letu prek zavoda iskali zaposlitev (190.913). Od vseh, ki so lani uspešno končali usposabljanje ali izobraževanje, se jih je za nedoločen čas zaposlilo le 13 odstotkov. Za izobraževanje pa je pomemben tudi podatek, da je kar 83 različnih poklicev, s katerimi so se brezposelni zaposlili na delovnih mestih, za katera so delodajalci iskali delavca z drugačnim poklicem.

»Od besed k dejanjem«, samo še to bi lahko rekli po vsem, kar smo v tem stoletju povedali o pomenu znanja, primarnem in sekundarnem izobraževanju, izobraževanju mladine in odraslih, permanentnem izobraževanju ... Posledice polpreteklih dejanj pa kažejo, da bo za uspešna dejanja potrebno še katero reči. Zaradi aktualnosti problematike najprej o izobraževanju brezposelnih in tistih, ki jim brezposelnost grozi. Ti naj bi se z novim znanjem hitreje vrnili v svet dela. Kako jim omogočiti da bi se to zgo-

dilo kar najbolj primerno, naj bi se dogovorili strokovnjaki na posvetu Izobraževanje odraslih, ki ga v dneih od 7. do 9. aprila na Bledu organizira Andragoški center Republike Slovenije. Med vprašanji, ki so jih za animacijo nanzali v vabilu, se mi zdijo nekatera precej formalistična (kolikšen delež brezposelnih naj bi se izobraževal, ali naj bo izobraževanje obvezno ali prostovoljno, koliko vsega denarja za brezposelne nameniti izobraževanju...), a upajmo, da se bomo udeleženci posvetili tistim, ki nas bodo popeljala k dejanjem, ki bodo izobraževanje včlenila kot nujen element v oblikovanje uspešne kariere vsakega posameznika.

Upajmo torej, da bomo s kulturo in prosveto, ob hitrejšem spreminjanju sčasoma, če se ne bomo oblačili v železno srajco starih navad, prešli od lepih besed k uspešnim dejanjem.

BREZPOSELNI

JE REŠITEV V IZOBRAŽEVANJU?

Pred posvetom Andragoškega centra Republike Slovenije o izobraževanju brezposelnih

Na Slovenskem je že več kot 120.000 brezposelnih, poznavalci pa pravijo, da jih bo do konca leta še veliko več. Naše gospodarstvo za zdaj ne more napovedati boljših časov za vse, ki so ostali brez dela in za tiste, ki zaposlitve še sploh niso dobili. Možnosti za zaposlovanje so zelo majhne, zato je težav še toliko več.

Kako živijo brezposelni in kaj počnejo? Čedalje več se jih izobražuje, saj jim bo več znanja le koristilo pri iskanju ponovne zaposlitve. Sicer pa je izobraževanje tudi del aktivne politike zaposlovanja (z njo skušamo dejavno posegati na trg delovne sile), ki smo jo pri nas sprejeli pred dvema letoma. V preteklem letu se je izobraževalo dvakrat več brezposelnih kot leto poprej, vendar odstotek brezposelnih, ki se izobražujejo, še zmeraj ne pre-

sega desetih odstotkov vseh, ki so brez dela.

Kakšne so izkušnje pri izobraževanju brezposelnih? Ali izobraževanje povečuje možnosti za ponovno zaposlovanje? Naj bo izobraževanje za brezposelne obvezno ali prostovoljno? Kolikšen delež vsega denarja za reševanje problemov brezposelnih naj bo namenjen izobraževanju? Bi morali za brezposelne pripravljati posebne izobraževalne programe? Po kakšnih ukrepih za usmerjanje brezposelnih v izobraževanje bi morali posegati? Kako organizirati službe za zaposlovanje, da bodo lahko učinkovito usmerjale brezposelne v izobraževanje?

To je le nekaj vprašanj, na katera bodo skušali odgovoriti na posvetu Izobraževanje brezposelnih, ki ga od 2. do 7. aprila letos na Bledu prireja Andragoški cen-

ter Republike Slovenije. Posvet bosta vpeljala dr. Ivan Svetlik in mag. Tanja Vilič-Klenovšek z uvodnima referatoma Politika izobraževanja brezposelnih in razvojna politika ter Izobraževanje brezposelnih kot del strategije rasti izobraženosti prebivalstva Slovenije.

Pričakujejo udeležence z Zavoda za zaposlovanje, različnih izobraževalnih organizacij, Zavoda RS za šolstvo in šport, Ministrstva RS za delo in Ministrstva RS za šolstvo in šport. Svoje izkušnje bodo predstavili tudi strokovnjaki iz Anglije, Avstrije, Danske in Nemčije. V priložnostnem zborniku bo mogoče prebrati več kot petdeset pisnih prispevkov udeležencev, ki se bodo predstavili tudi v delovnih skupinah. Te bodo obravnavale vprašanja splošne razvojne strategije zaposlovanja in zaposlenosti v Sloveniji, trg delovne sile in

izobraževanje, usmerjanje brezposelnih v izobraževanje in motivacijo, programe in metode izobraževanja in usposabljanja brezposelnih, organizacije za izobraževanje in usposabljanje brezposelnih in mlajše brezposelne – tem je treba nameniti še posebno pozornost (med vsemi brezposelnimi jih je kar 42 odstotkov!), veliko pa jih je brez temeljnega poklica.

Kako spremeniti zdajšnje stanje? Se obetajo spremembe tudi v šolah samih? Čedalje več je slišati o izobraževanju »na zalogo«. Kaj to pomeni? Zadnja leta smo mlade usmerjali v usposabljanje in izobraževanje glede na njihove sposobnosti in želje, zdaj pa jih ostaja veliko brez dela in zaposlitve. Morda bomo na blejskem posvetu zvedeli tudi to, kako jih usmerjati v prihodnje.

LUČKA LEŠNIK

VESTI OB ROBU

Pobude za izobraževanje odraslih

BLED, 7. aprila – V Festivalni dvorani se je popoldne začelo tridnevno posvetovanje o izobraževanju brezposelnih. Udeležuje se ga okoli 200 strokovnjakov z različnih področij, na katera se vežejo stiske in potrebe 120.000 brezposelnih v Sloveniji. Dr. Ivan Svetlik je govoril o politiki izobraževanja brezposelnih in razvojni politiki, mag. Tanja Vilič Klenovšek pa je na plenarnem delu posveta govorila o izobraževanju brezposelnih kot delu strategije rasti izobraženosti prebivalstva Slovenije. Zvečer so strokovnjaki iz Anglije, Avstrije, Danske, Nemčije predstavili projekte izobraževanja brezposelnih pri njih. Organizator posveta je Andragoški center RS; ta je lani s projektom izboljšanje ponudbe izobraževanja za potrebe brezposelnih načel številna vprašanja, nastala pa je tudi vrsta predlogov, o katerih bo beseda na blejskem posvetu.

IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH STROKOVNO IN Z OBČUTKOM

Po blejskem posvetu Andragoškega centra Slovenije

Na Slovenskem je ta čas približno 120.000 brezposelnih, ki so opravili 860.000 let šolanja. Nismo preračunavali, koliko denarja je družba vložila vanje in je zdaj neizrabljen, kljub temu pa smo se zamislili: namesto da bi ti ljudje s svojim znanjem pripomogli k razvoju, vlagamo v socialne programe in zagotavljanje njihove socialne varnosti...

Po podatkih iz lanskega decembra znaša stopnja brezposelnosti pri nas 17,6 odstotka glede na vse zaposlene (in 13,4 odstotka glede na aktivno prebivalstvo), med brezposelnimi je 43,9 odstotka žensk, po starosti v sestavi brezposelnih pa je zelo veliko mlajših od 25 let – med vsemi brezposelnimi kar 36,6 odstotka (med temi 42 odstotka, to je 15,3 odstotka vseh iskalcev zaposlitve nima strokovne izobrazbe). Izobrazbena sestava brezposelnih je slaba: 45,1 odstotka jih je s I. in II. stopnjo izobrazbe, s III. in IV. jih je 28,8 odstotka, s V. 21,1 odstotka ter VI. in VII. stopnjo 5 odstotkov. Skrb zbuja zlasti podatek, da se vse bolj podaljšuje doba čakanja na ponovno zaposlitev in da se znotraj posameznih stopenj izobrazbe povečuje število t.i. kritičnih poklicev. Je izhod iz takšnih okoliščin tudi v izobraževanju brezposelnih (le-to je del aktivne politike zaposlovanja, ki smo jo pri nas sprejeli pred dvema letoma, da bi čim bolj učinkovito posegli na trg delovne sile)?

O tem so govorili na strokovnem posvetu Izobraževanje brezposelnih na Bledu, ki se je končal pred dnevi. Pobudo zanj je dal Strokovni svet Andragoškega centra Slovenije, ko je obravnaval razvojni načrt in predlog načrta dela Andragoškega centra za leto 1992. »Predlog so člani sveta utemeljevali s tem, da je to eno bistvenih vprašanj našega zdajšnjega družbenega položaja, problem pa ima različne in pomembne družbene razsežnosti,« pojasnjuje direktor Andragoškega centra Slovenije dr. Zoran Jelenc. »Je vprašanje, ki zadeva zaposlovanje in možnosti prebivalcev Slovenije za delo: je tudi vprašanje, ki je pomembno povezano z izobraženostjo in usposobljenostjo našega prebivalstva in razvitostjo, pripravljenostjo in ustreznostjo našega izobraževal-

nega sistema in še posebno izobraževanja odraslih, da se ustrezno odzove aktualnim družbenim potrebam; navezadnje pa gre za zelo občutljivo družbeno vprašanje, ki lahko pomembno vpliva na socialni položaj naših ljudi in posredno tudi na socialne odnose v družbi.«

Na Bledu se je zbralo več kot dvesto strokovnjakov in drugih odgovornih oseb iz zaposlovanja in izobraževanja ter strateškega načrtovanja in usmerjanja družbenega razvoja o politiki in sistemskih ukrepih pri izobraževanju brezposelnih; v šestih delovnih skupinah so obravnavali vprašanja splošne razvojne strategije zaposlovanja in obravnavanja strategije zaposlenosti v Sloveniji, trg delovne sile in izobraževanje, usmerjanje brezposelnih v izobraževanje in motivacijo, programe in metode izobraževanja in usposabljanja brezposelnih, organizacije in izobraževanje in usposabljanje brezposelnih in mlajše brezposelne. Udeleženci so prišli z vseh koncev Slovenije, celo gostje iz Danske, Nemčije, Avstrije in Velike Britanije – prav ti so povedali veliko zanimivih izkušenj in marsikaj spodbudnega, tudi to, da smo v tem kratkem času, odkar se spoprijemamo s pojavom brezposelnosti, storili zelo veliko in da že skoraj dohajamo njih, ki to problematiko rešujejo že precej dalj časa. Pri nas je zajetih v izobraževanje približno 10 odstotkov brezposelnih. Ta delež je precej nižji kot v razvitih deželah, a vendar kar dvakrat večji kot v prejšnjem letu.

Izobraževanje ne more rešiti problema brezposelnosti, lahko pa je pomemben del strategije urejanja problemov brezposelnosti, ki ob drugih gospodarskih in političnih ukrepih blaži in odpravlja številne negativne posledice tega pojava. Izobraževanje lahko pomaga brezposelnemu, da bolje razume nastali položaj

»pobegne« iz brezposelnosti in se znova zaposli. Tako postane njegov položaj priložnost za odkrivanje novih možnosti delovnega in osebnega razvoja.

Tudi strokovnjaki, zbrani na Bledu, so se strinjali, da se brezposelnim z izobraževanjem odpirajo nove možnosti, zato bi jih morali čim bolj spodbujati k tej dejavnosti. Vsak, ki postane brezposeln, doživi svojevrsten stres, izgubi socialno identiteto. Marsikdo poprej ni nikdar razmišljal o tem, da se bo moral ponovno učiti, se poklicno preusmeriti ali preusposobiti. V tujini jim je že uspelo razviti posebne programe, ki pomagajo odraslim, da premagujejo osebne in socialne stiske. Pri nas takšnih programov še nimamo. Doslej smo uspešno razvijali predvsem strokovno izobraževanje brezposelnih – zato, da bi si pridobili poklic, če ga dotlej še nismo imeli ali da bi se preusposobili. Potrebujemo pa tudi drugačne programe, in to iz dneva v dan bolj, saj je med nami čedalje več takšnih, ki niso brezposelni le nekaj mesecev, temveč celo po več let; sčasoma pa se socialne stiske povečujejo.

In katerim skupinam brezposelnih naj dajemo prednost pri izobraževanju? Vsi so potrebni posebne pozornosti; med brezposelnimi je sicer največ mladih, vendar ne smemo zanemarjati tudi vseh drugih.

Iz podatkov, ki so na voljo o izobraževanju brezposelnih, razberemo, da je to po posameznih območjih zelo različno. Uveljavljata se dve prevladujoči stališči (od njiju je odvisno, koliko brezposelnih je zajetih v izobraževanje): zagovorniki prvega menijo, da je vsakršno izobraževanje brezposelnih koristno, saj odpira nove možnosti za zaposlitev, povečuje konkurenčnost in pomaga ohraniti socialne stike; drugi pa, da je smiselno le izobraževanje za znanega delodajalca – takšnega izobraževanja je zelo malo, saj so možnosti za zaposlovanje omejene. Na posvetu je prevladovalo mnenje, da izobraževanje le za znane delodajalce v zdajšnjih okoliščinah ni smiselno, zato je treba razvijati tudi programe izobraževanja »na založo«.

Razpravljalci so se strinjali, naj bo izobraževanje brezposelnih neprofitna dejavnost, poudarjali so tudi prostovoljnost in strokovno etiko pri usmerjanju brezposelnih v izobraževanje in ustvarjanju najboljših razmer za to izobraževanje.

Skraini čas je, da vlada Republike Slovenije sprejme nacionalno politiko izobraževanja, in del te je tudi izobraževanje brezposelnih. V nacionalnem programu bi morali čimprej določiti strategijo izobraževanja brezposelnih – zanjo je dal blejski posvet dovolj strokovnih utemeljitev. K reševanju te problematike pa bi morali poleg Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstva za šolstvo in šport pritegniti še druga ministrstva, saj postaja brezposelnost problem vseh.

LUČKA LEŠNIK

Na Bledu se posvetujejo o izobraževanju brezposelnih

Le mobilizacija ljudi je rešitev

ČE NE BO HITRO KAKŠNEGA BISTVENEGA POSEGA V IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH, BO ČEZ PET LET STO TISOČ LJUDI PRAKTIČNO NEZAPOSLJIVIH

Blizu 240 udeležencev se je včeraj na posvetu, ki ga na Bledu organizira Andragoški center Slovenije, poglobilo v probleme izobraževanja brezposelnih. Trajal bo do petka, ko bodo sprejeli sklepe, pripravili pa jih bodo danes z delom v šestih delovnih skupinah. Posvet je odprl direktor Andragoškega centra Slovenije dr. Zoran Je-

lenc z opozorilom, da je izobraževanje odraslih le kapilara v sistemu izobraževanja, zanj je proračun namenil samo 0,36 odstotka sredstev in takšen položaj izobraževanja odraslih naposled ogroža tudi perspektivo mladih.

Da ne prevladuje več prepričanje, kako je omejena proračunska sredstva bolje vlagati v

ohranitev kakršnihkoli delovnih mest in ne v izobraževanje, je menila Jožica Puhar, ministrica za delo, prav tako pa tudi, da ne more obljubiti velike prosperitete v kratkem roku. Solski minister dr. Slavko Gaber je vprašanje izobraževanja odraslih umestil med mnoga razvojna vprašanja šolstva nasploh. Kot na dlani pa je, po

njegovem, da mora biti izobraževanje tako mladih kot brezposelnih kar najbolj široko za prevzemanje različnih delovnih vlog in spremenjenih zahtev dela.

Sociolog dr. Ivan Svetlik je povedal, da je med brezposelnimi danes od 40 do 50 tisoč ljudi, torej več kot 40 odstotkov takih, ki nimajo poklicne izobrazbe. Tem se vsako leto pridruži še četrtnina mlade generacije 5 do 6 tisoč mladih, ki se poklicno ne usposobijo in se lahko zgodi, da bomo imeli v petih letih kar 100.000 takore-

koč nezaposljivih ljudi. Rešitev je samo v izobraževanju; samo mobiliziranje ljudi lahko reši težak položaj. Lani se je izobraževalo 10 odstotkov brezposelnih, je povedala Tanja Vilič-Klenovšek, letos kaže, da jih bo še več. Sicer pa smo glede na izobraženost prebivalstva tam, kjer je bil razviti svet pred desetimi leti.

Na posvetu sodelujejo tudi strokovnjaki iz Velike Britanije, Avstrije, Danske in Nemčije, ki so predstavili projekte za izobraževanje brezposelnih v svojih državah. **Tanja Kremžar**

Učna podjetja, davčne olajšave in samopomoč

Pestre pobude blejskega posveta o izobraževanju brezposelnih – Nacionalna politika zaposlovanja

BLED, 9. aprila – S sprejetjem sklepov in pobud se je v Festivalni dvorani na Bledu končal velik posvet o izobraževanju brezposelnih pri nas. Nastal je predlog o združenju brezposelnih, pobuda je za smiselno povzemanje nemških izkušenj pri organizaciji učnih podjetij za izobraževanje brezposelnih, pričakujejo, da država opredeli nacionalne razvojne cilje in z zakonodajo sproži spodbude za zaposlovanje in za odpravljanje brezposelnosti.

Posvet, ki je trajal tri dni, je organiziral Andragoški center RS, podlaga zanj pa je bil projekt »Zboljšanje ponudbe izobraževanja za potrebe brezposelnih«. Posveta se je udeležilo okoli 200 strokovnjakov z raznih področij, ki se ukvarjajo z vprašanji 120.000 brezposelnih v Sloveniji. Izšla je publikacija z množico pisnih prispevkov.

Izmed pobud in zahtev, ki so se izluščile na 6 delovnih skupinah, povzemamo nekatere. Jasno so opozarjali, da so osrednje razvojno vprašanje naše države ljudje in da je potrebno vanje pospešeno vlagati. Brezposelnim naj bi pomagali s svetovanji za pridobitev dela in za pripravo na življenje (motivacija). Izdelali naj bi politiko zaposlovanja v Sloveniji v obdobju od letos do leta 1999. Razvijali naj bi izobraževanje za brezposelne (najrazličnejše vrste izobraževanja) ne glede na trenutne možnosti za zaposlitev. Z ukrepi naj bi spodbujali tako samo izobraževanje kot tudi davčne olajšave, posojila, zagotovitev pravic, gmotno in svetovalno pomoč. Spodbude naj bi bile namenjene posameznikom, lokalnim skupnostim, delodajalcem, širšim skupnostim.

S svetovanjem brezposelnim naj bi se ukvarjale ob zdajšnjih dejavnikih še druge organizacije, tudi prostovoljne, skupine samopomoči, šole, lokalne skupnosti in drugi. Zagotovili naj bi učinkovito izrabo sredstev za izobraževanje brezposelnih, z davčnimi olajšavami bi lahko podprli vse, ki so voljni vlagati v izobraževanje (posamezniki in organizacije).

JANKO SVETINA

Dragi bralci!

Eden največjih problemov današnjega časa je brezposelnost. V naši državi je brez dela že več kot 120.000 ljudi. Veliko breme za tiste, ki še delajo. Čeprav so gospodarstveniki že pred leti svarili pred naraščajočo brezposelnostjo, temu nismo posvečali preveč pozornosti. Mislili smo, da se nam kaj takega, kar je bilo v nekaterih državah že realnost, ne more zgoditi. Nismo razmišljali o prihodnosti. Danes je največ nezaposlenih, skoraj polovica, brez oziroma z najnižjo strokovno izobrazbo. Brez dela pa je tudi pet odstotkov ljudi z višješolsko in visokošolsko diplomno. Na žalost smo se predramili šele zdaj, ko so številke katastrofalne. Zavod za zaposlovanje v zadnjem času sicer spodbuja izobraževanje nezaposlenih z različnimi oblikami usposabljanj ob delu in programi za dokončanje študija. Razvijajo tudi različne oblike svetovanja brezposelnim. Žal le v majhnem obsegu. Da bi se začeli aktivneje ukvarjati z izobraževanjem brezposelnih, in končno je ob naraščanju brezposelnosti za to tudi skrajni čas, so prejšnji konec tedna na Bledu pripravili tridnevni posvet o njihovem izobraževanju. Udeležilo se ga je približno 200 strokovnjakov. Potrdili so, da moramo brezposelnim pomagati s svetovanji in razvijanjem izobraževanja. Strinjali so se, da bi morali zagotoviti učinkovito izrabo sredstev za to izobraževanje, z davčnimi olajšavami pa je treba podpreti vse, ki so voljni vlagati v to izobraževanje. S tem se bodo v bodoče ukvarjale razne prostovoljne organizacije, skupine samopomoči, lokalne skupnosti, sole in drugi.

Metka Lajnsček

POGOVOR

Tanja Vilič Klenovšek, raziskovalka na Andragoškem centru Slovenije

Najpomembnejši je človeški kapital

V Sloveniji se problem brezposlenosti vse bolj zaostrojuje. Skoraj 120.000 brezposelnih je grozljiv podatek. Možnosti novega zaposlovanja so izredno slabe. Potreba po sistematičnejšem pristopu pri vključevanju brezposelnih v programe izobraževanja in usposabljanja je vedno večja. Pretekli teden je Andragoški center Slovenije na to temo organiziral posvet, ki se ga je udeležilo prek dvesto domačih in tujih gostov.

Na posvetu ste govorili o vključevanju izobraževanja brezposelnih v celoten državni načrt izobraževanja?

Sodelavci na Andragoškem centru, ki že dalj časa delamo na projektu izobraževanja brezposelnih, pripravljamo sklepe za skupščinsko obravnavo. Želimo jih vključiti v državni program. Na republiški ravni je pripravljen tudi zakon o izobraževanju odraslih, vendar tudi ta zaradi neznanih razlogov stoji. Veseli smo bili, ker sta se posveta udeležila oba ključna ministra, gospa Puharjeva in dr. Gaber. Oba sta posvet pohvalila, napovedala določene spremembe in govorila o možnostih hitrejšega razvoja. Še posebej sta napovedala sodelovanje ministrstva za šolstvo, saj z raziskavami v zadnjih letih ugotavljamo, da je del populacije brezposeln zaradi napak v slovenskem sistemu izobraževanja. Po podatkih iz leta 1992 kar 42

odstotkov mladih brezposelnih do 25 leta nima nobene poklicne izobrazbe. V tej starostni skupini brezposelnih narašča kriminaliteta in socialna delikventnost. Da bi te težave preprečevali, so v ljubljanski enoti organizirali mladinske delavnice kot obliko socializacije, motivacije in lažjega vključevanja v programe izobraževanja brezposelnih.

Ali izobraževanje brezposelnih povečuje možnost zaposlitve?

Po podatkih dr. Kosa naj bi do konca leta število brezposelnih naraslo na 180.000 in naj bi na tej številki ostalo vsaj nekaj let. To je grozljiv podatek. Na izobraževanje torej ne smemo gledati le kratkoročno. Glede na slovensko strukturo in znanje ne moremo slediti le izobraževanju, ki vodi neposredno v zaposlitev, te programe navadno pripravlja potencialni delodajalec. Podobno je s programi za povečevanje konkurenčnosti zaposlitve, predvsem so to tečajji računalništva in tujih jezikov. Omenila bi še programe, ki omogočajo obvladovanje položaja brezposelnosti in ohranjanje socialne identitete. Veliko starejšim brezposelnim osebam programi povečane konkurenčnosti ne ustrezajo. Ponavadi gre za priučene delavce z zelo nizko motivacijo, ki v programih potrebujejo več aktivnosti. Potegniti jih moramo z obrobja. Delavci zavoda za zaposlovanje opozarjajo na preobremenjenost delavcev na zavodu in potrebo po njihovem strokovnem izpopolnjevanju. V Slo-

Tanja Vilič Klenovšek

veniji imamo tudi premalo organizacij, ki bi programe izvajale.

Posveta se je udeležilo več gostov iz Nemčije, Danske, Avstrije in Anglije. Kakšne so bile njihove pobude?

Veliko so govorili o pomenu centrov za socialno delo, prostovoljnih organizacij in organizacij za nudenje samopomoči ter pomen dejavnega vključevanja na trg dela. Zanimive so izkušnje Anglije. Ta je imela za izobraževanje brezposelnih pripravljen poseben program, ki ga je denarno podprla država. Poskrbeli so za celotno preoblikovanje okolja z novimi proizvodnimi programi vzporedno z novimi programi izobraževanja. Tako so počasi preusmerili vse delavce. Bili so uspešni, saj se je brezposelnost zelo zmanjšala, vendar pa je vlada ugotovila, da za

to porabijo preveč sredstev in program so kmalu ukinili. Strokovnjaki naj bi programe s pomočjo zasebnih pobudnikov razvijali naprej, pri tem pa naj bi jim pomagala Evropska skupnost. Veliko njihovih izkušenj lahko prenesemo na slovenska tla, vendar mislim, da moramo biti previdni in upoštevati določene meje, posebnosti. Ena takšnih posebnosti je brezposelnost žensk, ki je v angleškem prostoru dosti večja kot pri nas. Po zadnjih raziskavah bo v Sloveniji zanimivo predvsem preusmerjanje v storitvene in turistične dejavnosti. Obseg vključevanja brezposelnih v izobraževanje je v Sloveniji nižji kot v drugih evropskih državah. V letu 1992 je bil le 10-odstoten, vendar pa enkrat večji kot v prejšnjem letu.

Ali ste na posvetu že pripravili kakšne akcije za pospešitev izobraževanja brezposelnih?

Dogovorili smo za pripravo delavnice o usmerjanju in svetovanju brezposelnih, ki bi se odločili za izobraževanje, izdali bomo priročnik, ki smo ga prevedli in je narejen po angleškem izobraževalnem vzorcu. V Sloveniji je pripravljenih več načrtov za izobraževalne programe, ki naj bi jih izvajale ljudske univerze, zasebne organizacije in enote za izobraževanje odraslih pri srednjih šolah. Izobraževanje odraslih naj bi bilo prostovoljno in za brezposelne brezplačno.

Pogovarjala se je
Urša Matos

Stvari so bolj kritične, kot si upamo priznati

Vsako leto četrtnina mladih brez poklicne izobrazbe

BOSTJAN LAJOVIC

LJUBLJANA - Čeprav so uvodne misli na včerajšnji okrogli mizi o izobraževanju brezposelnih v Sloveniji zvenele optimistično, so podatki in kasnejša razprava pokazali, da utegneta števila in predvsem izobrazbena struktura brezposelnih postati glavni oviri pri vključevanju v Evropo. Organizator okrogle mize, Andragoski center Slovenije, je k sodelovanju povabil nekatere strokovnjake iz različnih ved, ki se ukvarjajo z brezposelnostjo in izobraževanjem, sodelovala pa je tudi ministrica za delo Jozica Puhar.

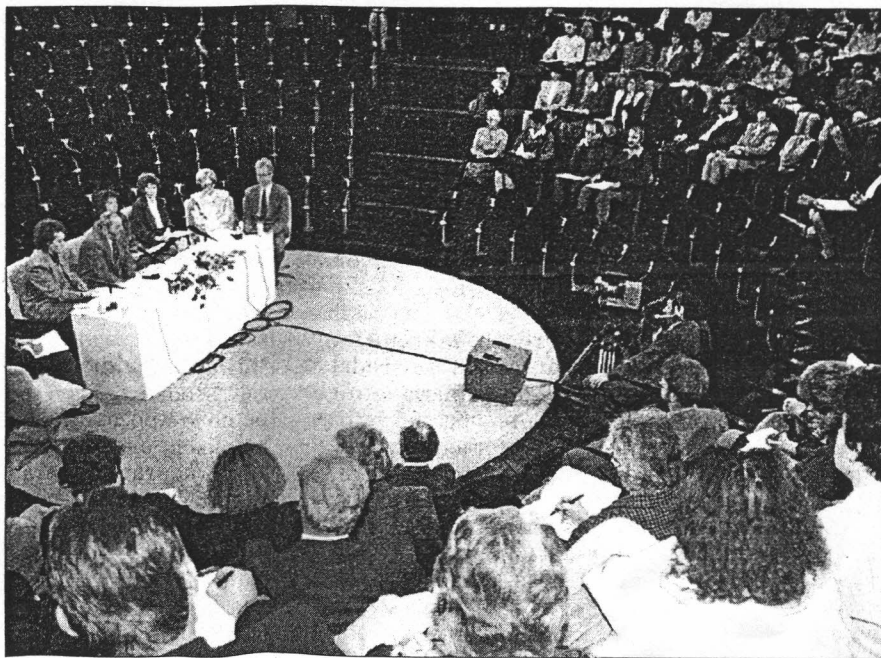
Uvodnicar dr. Zoran Jelenc je opozoril, da je poleg številnih negativnih posledic brezposelnosti prinesla tudi nekaj dobrega: po vsem svetu je namreč spodbudila izobraževanje odraslih. Tudi v Sloveniji so opazna takšna prizadevanja, saj država namenja več javnega denarja za izobraževanje odraslih, ustanovila pa je tudi andragoski center. Jelenc se je zavzel za enakovredno obravnavanje izobraževanja otrok in mladine ter odraslih. Jozica Puhar je dejala, da je tržišče delovne sile seveda neposredno zainteresirano za rezultate izobraževanja, ki brezposelnim omogoča hitrejše prilagajanje. Po njenem mnenju ne moremo reči, da na tem področju doslej ni bilo nič storjenega, javnost in tudi brezposelni sami pa včasih premalo vedo, kaj vse jim je na voljo.

Podjetja se obnašajo preveč kratkoročno in premalo vlagajo v izobraževanje kadrov, kar se pozna predvsem pri pomanjkanju denarja. Država, po mnenju Pu-

harjeve, daje toliko denarja, kolikor ji trenutne razmere dovoljujejo. Ivan

Svetlik z instituta za družbene vede pa je razgrnil drugačno sliko: vsako leto ostane četrtnina solajoče generacije mladih brez poklicne izobrazbe, ki se pridružujejo brezposelnim, saj je med njimi največji delež nekvalificiranih. To »socialno dno« pomeni hkrati tudi blokado gospodarskega razvoja, zato je vlaganje v izobraže-

vanje razvojna nujnost. Samo Hribar z Gospodarske zbornice Slovenije se ni strinjal z uvodnim optimizmom in opozoril; da Slovenija nujno potrebuje nacionalni program izobraževanja odraslih. Denarja za to je več samo navidez, saj relativni delež upada, pa tudi na ustreznih ministrstvih je premalo kadrov. Dovolj argumentov torej, po Hribarjevem mnenju, da lahko stanje ocenimo kot kritično.

izobrazbena struktura je kritična (Foto:Tomi Lombard/TRIO)

Bo brezposelnost zadosten izziv?

Brezposelnost je eno temeljnih družbenih vprašanj, s katerim se ukvarjajo danes v svetu. Je tudi značilno za naš zdajšnji družbeni položaj. Tako, kot v svetu, ima brezposelnost pri nas različne in pomembne družbene razsežnosti. Je vprašanje, ki zadeva zaposlovanje in možnosti prebivalcev Slovenije za delo; je tudi vprašanje, ki je pomembno povezano z izobraženostjo in usposobljenostjo našega prebivalstva in z razvitostjo, pripravljenostjo in ustreznostjo našega izobraževalnega sistema in še posebej izobraževanja odraslih, da se ustrezno odzove aktualnim družbenim potrebam; nenazadnje pa gre za zelo občutljivo družbeno vprašanje, ki lahko pomembno vpliva na socialni položaj naših ljudi in posredno tudi na socialne odnose v družbi.

To so razlogi, da smo v zadnjem času v Sloveniji namenili posebno pozornost tudi vprašanju izobraževanja brezposelnih. Izzivu časa se je še posebno odzval Andragoški center Slovenije (ACS), najprej z razvojno-raziskovalnim projektom Zboljšanje ponudbe izobraževanja odraslih za brezposelne (ugotovitve so objavljene v posebni publikaciji ACS), potlej pa še s tem, da je organiziral strokovni posvet in tudi posebno javno razpravo (omizje) na to temo; o tem lahko več preberete tudi na posebni tematski strani v današnjem Znanju za razvoj.

Vse te aktivnosti so pokazale, da potrebujemo na tem področju nov dogovor – recimo mu, kot je danes pri nas navada reči, »podlage za oblikovanje nacionalnega programa« – in iz tega izvirajoče politične in druge ukrepe ter aktivnosti za zboljšanje stanja. Navsezadnje gre za okrog 120 tisoč ljudi, ki so že brezposelni, to pa je že blizu petine vseh zaposlenih v Sloveniji, med njimi pa je kakih 40 tisoč delavcev, ki imajo zaradi svoje neusposobljenosti ali neustrezne izobrazbe zelo majhne možnosti za ponovno zaposlitev; pri nespremenjenih razmerah se jim bo po napovedih pridružila vsako leto še kaka petina generacije (5 tisoč mladih) in še nadaljnji zdaj še zaposleni, vendar slabo usposobljeni delavci (po oceni okrog 12,5 odstotka zaposlenih); tako pridemo do strah zbujujoče napovedi, da utegnemo imeti čez pet let okoli 100 tisoč ljudi, ki ne bodo imeli nikakršne možnosti za zaposlitev ali urejeno življenje. Vsi ti lahko postanejo trajno družbeno breme, če ne bomo ustrezno ukrepali.

Svet je že spoznal, da je mogoče tem ljudem pomagati tudi z izobraževanjem. Tisti, ki so že zaposleni in so svoje šolanje že končali, se bodo morali vključiti v kakšno od oblik nadaljevalnega izobraževanja, usposabljanja in spopolnjevanja (v izobraževanju odraslih). Da bi nadomestili manjkajočo izobrazbo ali da bi si pridobili drugačno – višjo ali ustreznjšo – od zdajšnje, ali pa da bi razvili znanje in spretnosti za uspešno iskanje zaposlitve. Za tiste pa, ki se še šolajo v začetnem izobraževanju (otroci, mladina), bo družba morala razviti ustreznjše in bolj kakovostne programe izobraževanja, ki ne bodo vodili v slepo ulico.

Problem izobraževanja brezposelnih ali tistih, ki so ogroženi z brezposelnostjo, sproža problem ustreznosti izobraževalnega sistema. Ali je dovolj razvit, se dovolj prožno odziva novim zahtevam, daje ustrezne učinke itn.? Vsepovsod po svetu je brezposelnost spodbudila razmišljanje o ustreznosti in pripravljenosti izobraževanja za potrebe trga delovne sile, o novih, bolj prožnih, potrebam trga delovne sile prilagojenih konceptih in organiziranosti izobraževanja, tako za mladino kot tudi za odrasle. Mi se s takšno ureditvijo izobraževanja, še posebno pa ne z razvitostjo sistema izobraževanja odraslih – to je področje, kamor sistemsko uvrščamo izobraževanje brezposelnih – do zdaj nismo mogli posebej pohvaliti. Res pa je, da smo mu v zadnjih letih le namenili znatno večjo pozornost kot vsa leta poprej; začeli smo urejati njegovo upravljanje, zakonodajo, financiranje, infrastrukturo. kar naj bi postopoma zboljšalo tudi izobraževanje odraslih v praksi. Ali ti premiki obetajo, da bodo tudi predlogi za boljše ureditev in uspešnost izobraževanja brezposelnih padli na plodna tla?

Uspeha seveda ni pričakovati le z improviziranimi rešitvami ali le z z ukrepi, ki omogočajo le gašenje požara. Uspeh bomo lahko dosegli le z dobro zasnovano politiko, ki bo zahtevala izdelane razvojne načrte, tako za splošen družbeni in gospodarski razvoj, kot tudi posebej za zaposlovanje in izobraževanje.

Bo brezposelnost dovolj velik izziv za to?

ZORAN JELENC

Izobraževanje brezposelnih – Izobraževanje brezposelnih – Izob

● **Kolikor znaš, toliko veljaš**

Prvi korak je priprava nacionalne strategije izobraževanja odraslih

V Sloveniji je tačas okoli 120.000 brezposelnih, mlade generacije s komaj končano šolo povečujejo to število, prav tako precejšnje število zdaj še zaposlenih, ki jim že jutri lahko zmanjka dela. Izkušnja kaže, da znanje povečuje možnosti zaposlitve in ohranitve dela, čeravno ne zmeraj in povsod. Možnosti in potrebe za izobraževanje brezposelnih? Odgovorom in pobudam je bil namenjen nedavni posvet na Bledu. Povzemamo razprave in pobude blejskih iskanj o zmanjševanju brezposelnosti na podlagi izobraževanja.

Dr. Ivan Svetlik: Razvojna past stroškovnega menedžmenta

Z odločitvijo o približevanju Evropi se v Sloveniji zmanjšujejo dileme glede razvojnih ciljev. Te bi lahko opredelili kot gospodarsko raven in kakovost življenja, ki sta primerljivi z razvitimi evropskimi državami. V ospredje pa stopa vprašanje, kako zmanjšati zaostajanje za njimi. Zdi se, da se odgovori oblikujejo zelo počasi in parcialno, vprašanje pa je tudi, ali temeljijo na ustreznih podmenah.

Vzemimo za primer vladni projekt prestrukturiranja gospodarstva, ki naj bi imel izrazito aktivno vlogo pri zmanjševanju zaostajanja v razvoju. Dozdajšnji dosežki niso obetavni. Sklad za razvoj Republike Slovenije, ki je prevzel lastništvo nad sto najbolj problematičnimi podjetji, se je doslej ukvarjal predvsem z vprašanjem, kako iz teh podjetij odpustiti presežne delavce. Bistveni zaključki projekta, ki se je ukvarjal s tako imenovanimi dobrimi podjetji, so usmerjeni enako. Tako naj bi, na primer, podjetja kovinskopredelovalne industrije povečala produktivnost s tem, da bi odpuščala tudi do 30% zaposlenih in odprodala do 50% opreme. Tako v prvem kot drugem projektu naj bi za odpuščene delavce poskrbela država s svojimi socialnimi programi.

Problematicnost prizadevanj navedenih projektov seveda ni v tem, da hočejo priti do tako imenovanih zdravih jeter podjetij, katerih produktivnost bo podobna sorodnim podjetjem v razvitih gospodarstvih. To bo prej ali slej nujno in hkrati najlažje. Vendar pa tega tudi ne bi mogli šteti za kak pomemben gospodarski dosežek. Mencinger je namreč že pred desetimi leti izračunal, kolikšna je bila pri nas nezaposlenost zaposlenih (Mencinger 1983). Gre za vprašanje politične volje in socialne zmožnosti, kako se spoprijeti z odpuščanjem in brezposelnostjo.

Problematicnost navedenih projektov je v tem, da v njih prevladuje filozofija stroškovnega menedžmenta, ki je značilen za fazo: pojemajoče gospodarske aktivnosti podjetij (Miller 1989). V tej fazi so podjetja v dilemi: ali propad ali uspešna obnova. Stroškovni menedžment se ukvarja predvsem z vprašanjem uravnoteženja finančnih tokov, zato preporoda podjetij ni zmožen zagotoviti. V ospredju njegovega zanimanja niso ne novi trgi in novi izdelki

* Povečanje konkurenčnosti posameznikov: zagotavljati programe za povečanje konkurenčnosti posameznikov pri zaposlovanju z usmerjanjem brezposelnih v programe funkcionalnega izobraževanja, v pridobivanje funkcionalnega znanja, spretnosti in sposobnosti.

* Usposabljanje za aktivno iskanje zaposlitve: prenašati znanje, predvsem pa sposobnosti za iskanje in ohranitev zaposlitve.

* Usposabljanje za samozaposlitev: razvijati izobraževalne programe za usposabljanje za samozaposlitev in s tem za ustvarjanje novih delovnih mest.

* Ohranjanje socialne identitete: zagotavljati socialno in ekonomsko najbolj ogroženim (dalj časa brezposelnim in drugače hendikepiranim) psihosocialno reintegracijo – kurativno in preventivno.

Po teh temeljnih ciljih lahko potrebne programe za izobraževanje brezposelnih razvrstimo v tele skupine:

- * programi strokovnega izobraževanja, usposabljanja in preusposabljanja,
- * programi za samozaposlitev,
- * izobraževalno-animacijski programi,
- * programi za socialno vključenost oziroma za preprečevanje marginalizacije.

Pri vključevanju v izobraževanje imajo prednost brezposelni, ki dalj časa čakajo na zaposlitev, ki so na trgu dela v slabšem položaju ter so v določenem obdobju po nacionalnem programu v prednostni skupini. V Sloveniji so zdaj to mlajši brezposelni (do 25. leta starosti), ki nimajo temeljnega poklica, iskanci zaposlitve brez strokovne izobrazbe in z najbolj kritičnimi poklici. Naj še enkrat opozorim, da govorimo le o prednostnih skupinah, ki so na trgu dela v najslabšem položaju; s preudarno politiko izobraževanja brezposelnih pa moramo zagotavljati vsem enake možnosti pri dostopu in enake možnosti pri uporabi denarja za izobraževanje.

Bistveno izhodišče pri vključevanju brezposelnih v izobraževanje naj bo prostovoljnost. Za premagovanje številnih ovir in negativnih stališč do izobraževanja moramo pripraviti ustrezne izobraževalno-animacijske programe ter nameniti več časa individualnemu svetovalnemu delu z brezposelnimi. Iskati je treba različne mehanizme spodbujanja vključevanja brezposelnih v izobraževanje – brezposelnemu, ki se vključi v izobraževanje, lahko ponudimo boljše ugodnosti, kot izhajajo iz položaja brezposelnosti (poleg večjih možnosti za zaposlitev, npr. tudi višje denarno nadomestilo, ki se lahko tudi podaljša za čas izobraževanja).

Programe za izobraževanje naj razvijajo izvajalske organizacije, država pa lahko z različnimi mehanizmi spodbuja nastajanje programov, ki jih na izobraževalnem trgu ni, so pa potrebni glede na razmere na trgu dela. Pomembno je, da programska ponudba (in vključevanje v programe) ni enostranska, v danih razmerah je ustrezno optimalno izrabit mrežo organizacij za izobraževanje odraslih, ustanavljanje novih pa je upravičeno le tedaj, če so ugotovljene posebne potrebe specifičnih ciljnih skupin, in so omogočene posebne oblike izobraževanja (npr. Center za mlajše odrasle).

Za posleni po stopnji izobrazbe - primerjava Slovenije z drugimi državami

	Slovenija, 1991, v %			Italija	Nemčija	Avs
	Vsi zaposleni	Industrija	Brezposelni			
Visoka šola	6.9	3.0	2.5	7.7	7.8	5.0
Višja šola	7.0	3.3	3.1	24.1	15.6	14.0
Srednja šola	55.2	47.1	56.5	30.4	32.0	33.0
Osnovna šola	30.9	46.6	37.9	37.6	44.6	46.0
Povprečno število let šolanja	10.3	9.6	10.3	10.4	11.5	11.0

Vir: Marko Kos: Dilema razvoja Slovenije

Vključenost po populaciji v izobraževanje in usposabljanje

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vsi, starejši od 15 let	8.3	24.1	27.3	11.2	13.6	2.1	11.7	1.7	1.7
Delovno aktivni	0.5	3.9	14.0	19.7	11.7	7.3	39.0	3.9	3.9
Brezposelni	1.4	12.9	20.0	21.4	21.4	1.4	15.7	5.8	5.8

Legenda k vrstam izobraževanja oz. usposabljanja:

- 1 izobraževanje na osnovnošolski stopnji
- 2 splošno izobraževanje na srednješolski stopnji (npr. Gimnazija)
- 3 poklicno usposabljanje na srednješolski stopnji
- 4 študij na višješolski stopnji
- 5 dodiplomski študij na fakulteti, akademiji
- 6 podiplomski študij na fakulteti, akademiji
- 7 krajša oblika izobraževanja, usposabljanja (organizira in plača delodajalec)
- 8 druga vrsta izobraževanja

Vir: Jasna Smonkar: Anketa o kadrovskem potencialu

boljšali svojo izobrazbo in pridobili potrebno strokovno znanje. Za izobraževanje teh delavcev mora poskrbeti država z aktivno politiko zaposlovanja, potrebni pa bi bili tudi programi, namenjeni posebej tem delavcem.

Dolgoročno gledano pa bomo razvoju lahko sledili le, če bomo presegli korektivno in kompenzacijsko funkcijo izobraževanja (ne)zaposlenih in jo nadomestili z inovativno, z dopolnjevanjem in spolnjevanjem izobrazbe in znanja ter s pridobivanjem višjih stopenj izobrazbe (glej preglednico).

Dr. Ana Krajnc: Izhodišča za poklicno izobraževanje odraslih

Poleg splošne izobrazbe ima delno srednje šola še zmeraj tudi poklicno izobraževanje za tiste, ki bi radi iz šole prej izstopili in nadaljevali šolanje kdaj pozneje. Taki učenci najhitreje napredujejo pri pridobivanju raznih spretnosti in praktičnega znanja, ker izhajajo iz socialno in kulturno manj razvitega okolja. Zakaj ne bi nadaljevali svojega izobraževanja prav po tej poti in dodajali splošno znanje deloma neformalno, ko bi se sami učili, ali pa pozneje, ko bi znova kot odrasli prišli v formalno izobraževanje in dosegli naslednjo višjo stopnjo izobrazbe. Nasprotno pa bodo morda gimnazijci pozneje, če se bodo hoteli zaposliti, pogrešali praktično znanje in se na hitro usposobili za razne spretnosti. Meje med strokovno in splošno izobrazbo se brišejo. Štiriletne strokovne šole opravljajo podobne programe, le da si bolj praktična znanja pridobivajo pri izbirnih predmetih. Prehajanje iz enega tipa srednje šole v drug tip mora biti omogočeno že med šolanjem in pozneje, ko bi s certifikatnimi programi po končanem šolanju dopolnjevali prejšnje šolsko znanje z novimi predmeti.

Program srednjih šol je težko določiti. Programi za izobraževanje odraslih morajo biti prilagojeni potrebam odraslih, ki imajo že določeno izobrazbo in želijo jo dopolniti ali jo spremeniti. Programi za izobraževanje odraslih morajo biti prilagojeni potrebam odraslih, ki imajo že določeno izobrazbo in želijo jo dopolniti ali jo spremeniti.

Dejstvo, da so brezposelni v povprečju manj izobraženi od zaposlenih in tisto so na časnem delu v tujini (zlasti v tistih, ki odhajajo v tujino v zadnjih letih) omogoča domnevo, da bi bila omogočena doma nižja, če bi bili so brezposelni v povprečju bolj izobraženi. Glede na omenjeno in izobražbeno stanje zaposlenih menimo, da sta pomembni obe dimenziji izobraževanja odraslih zaposlenih in brezposelnih.

Aleksander Jakoš: Regionalni demografski potencial Slovenije glede na šolanje

Iz demografskega zornega kota je jasno, da se bodo nekaj časa potrebovali novi delovni mestih še povečeval velja prav za vsa območja, saj je število zaposlenih odvisno predvsem od števila prebivalcev v starostni skupini 15 do 24 let, in tako se pojavi zniževanje števila zaposlenih v primerjavi s skupnim številom prebivalcev z nekajletnim zamikom. Za izboljšanje pričakujemo mnogo hitrejšo zniževanje števila zaposlenih že po letu 2000, v delovno dobo bodo vstopale številne generacije, sočasno pa se uveljavljajo zelo številne generacije.

Pobude in druge

Razvojna politika

Vlada Republike Slovenije naj bo podlaga za izdelavo vseh nadaljnjih izobraževalnih programov.

Posebna strokovna skupina naj p...

ko prej ali slej nujno in hkrati najraje, kendar pa tega tudi ne bi mogli šteti za kak pomemben gospodarski dosežek. Mencinger je namreč že pred desetimi leti zračunal, kolikšna je bila pri nas nezaposlenost zaposlenih (Mencinger 1983). Gre za vprašanje politične volje in socialne možnosti, kako se spoprijeti z odpuščanjem in brezposelnostjo.

Problematičnost navedenih projektov je tem, da v njih prevladuje filozofija strokovnega menedžmenta, ki je značilen za azo-pojemajoče gospodarske aktivnosti podjetij (Miller 1989). V tej fazi so podjetja v dilemi: ali propad ali uspešna obnova. Strokovni menedžment se ukvarja predvsem z vprašanjem uravnoveženja finančnih tokov, zato preporoda podjetij ni zmožen zagotoviti. V ospredju njegovega zanimanja niso ne novi trgi in novi izdelki niti izraba neizrabljenih virov, delovna sila in oprema. Ukvarja se predvsem z reorganizacijami; med te lahko štejejo tudi lastniško preoblikovanje in zniževanje stroškov z odpuščanjem zaposlenih in dezinvestitarjem. V ospredju je upravna vloga menedžmenta, ob strani pa sta njegova podjetniška in proizvodna funkcija. (Adizes 1979).

Tisto, kar je Sočan pred petnajstimi leti opredeljeval kot eno redkih komparativnih prednosti za razvoj Slovenije, to so znanje in sposobnosti ljudi (Sočan 1978), se s stališča strokovnega menedžmenta zdaj opredeljujejo kot gospodarsko breme in kot socialni problem. Strokovnemu menedžmentu se človeški viri kažejo kot strošek in ne kot vir, v katerega bi kazalo vlagati in ga mobilizirati za izrabljanje podjetniških priložnosti. Medtem ko naj bi bila odlika menedžmenta, da ustvarja profit z mobilizacijo virov, ga poskuša strokovni menedžment ustvarjati z njihovo demobilizacijo. V tem bo lahko uspešen na zelo kratek rok.

Filozofija strokovnega menedžmenta bi v prihodnje utegnila pomembno vplivati na politiko zaposlovanja in tudi na politiko izobraževanja brezposelnih kot njen sestavni del. V njenem okviru je mogoče pričakovati izrazito pasivne ukrepe z minimalnimi programi pomoči. To bi vse bolj slabilo razvojne možnosti Slovenije. Zane-marjanje človeških virov ne bi vplivalo le na zniževanje njihove konkurenčnosti na evropskih trgih delovne sile, temveč bi vplivalo na konkurenčne sposobnosti Slovenije tudi na trgih dobrin in storitev. Zato se bo morala politika izobraževanja brezposelnih, in tudi politika izobraževanja na sploh, spoprijeti z navedeno filozofijo na samem začetku.

Mag. Tanja Vilič Klenovšek: Potrebne smeri razvoja izobraževanja brezposelnih

Pri opredeljevanju potrebnih smeri razvoja izobraževanja brezposelnih moramo upoštevati razvojne usmeritve, posebne značilnosti družbenogospodarskega razvoja v Sloveniji, posebnosti v sestavi brezposelnih, razmerje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, razvitost organizacij, ki lahko sodelujejo pri reševanju problema brezposelnosti z izobraževanjem ipd.

Zato je prvi pogoj za oblikovanje politike izobraževanja brezposelnih in njenih ciljev, da nenehno analiziramo in spremljamo sestavo brezposelnih, spremembe na trgu dela in širše, v družbi. Lahko izpostavimo tele temeljne cilje izobraževanja brezposelnih v Sloveniji:

- * Dvig izobrazbene ravni: zagotoviti vsem, ki nimajo temeljnega poklica, da si pridobijo osnovno poklicno izobrazbo; postopno zviševati izobrazbeno raven našega prebivalstva tudi z usmerjenjem brezposelnih (in z brezposelnostjo ogroženih) v programe za pridobitev izobrazbe na višji stopnji od dosežene (s IV. na V., s V. na VI. in VII.).

- * Strukturno prilaganje: zagotoviti preusposabljanje (prekvalifikacije) tistih poklicnih profilov, ki so na trgu delovne sile suficitarne in jih usmeriti v perspektivne poklice.

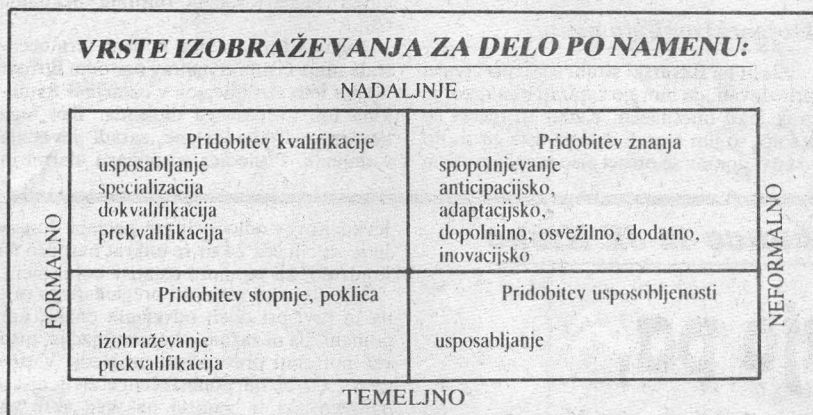
ponudbi podobne ugodnosti, kot izhajajo iz položaja brezposelnosti (poleg večjih možnosti za zaposlitev, npr. tudi višje denarno nadomestilo, ki se lahko tudi podaljša za čas izobraževanja).

Programs za izobraževanje naj razvijajo izvajalske organizacije, država pa lahko z različnimi mehanizmi spodbuja nastajanje programov, ki jih na izobraževalnem trgu ni, so pa potrebni glede na razmere na trgu dela. Pomembno je, da programska ponudba (in vključevanje v programe) ni enostranska. V danih razmerah je ustrezno optimalno izrabiti mrežo organizacij za izobraževanje odraslih, ustanavljanje novih pa je upravičeno le tedaj, če so ugotovljene posebne potrebe specifičnih ciljnih skupin, in so omogočene posebne oblike izobraževanja (npr. Center za mlajše odrasle).

Dr. Zoran Jelenc: Konceptualna in sistemska opredelitev izobraževanja brezposelnih

Izobraževanje za delo nedvomno potrebuje oboje, tako pridobivanje splošne in poklicne izobrazbe, ki daje človeku nekakšen izobrazbeni standard in znanje na zalogo, kot tudi nadaljnje izobraževanje, usposabljanje in spopolnjevanje, ki nadgrajuje pridobljene stopnje izobrazbe in zalogo znanja in jih nenehno prilagaja novim zahtevam in sprotnim potrebam.

Možnosti, ki jih dobimo s kombiniranjem dveh razsežnosti ali kontinuitet (formalno-neformalno, temeljno-nadaljnje), kaže ponazoritev na **grafikonu**.

Stopnja usklajenosti med obema področjema (šolsko področje in področje dela), ki sta obe potrebni za zadovoljitev vseh potreb izobraževanja za delo, je ta čas majhna: šolstvo se ne prilagaja dovolj hitro potrebam dela (po svoji zdajšnji organiziranosti se tudi ne more), procesi sprotnega pridobivanja in spopolnjevanja znanja za uspešno delo pa so premalo razviti ali celo zanemarjeni.

Lahko pričakujemo, da se bo zaradi teh sprememb konflikt med obema področjema še poglobljal in povečeval, če ne bo večjih in učinkovitih sprememb v sistemske ureditvi izobraževanja za delo. Šolskoizobrazbeni model, ki ga razvija šolstvo, je usposobljen za dajanje strukturirane strokovno-tehnične in poklicne izobrazbe, ki le okvirno in približno zadovoljuje potrebe dela. Področje dela ali sistem dela potrebuje znanje tisti čas in na tistem mestu, kjer je potrebno za uspešno delo, to pa omogoča le dovolj gibljiv in zmogljiv sistem delovne ali poklicne kvalifikacije ne vseh ravneh zahtevnosti.

Takšne zahteve in značilnosti na področju izobraževanja za delo kažejo, da je treba v koncepciji in sistemske ureditvi izobraževanja odraslih za delo enakovredno in enakopravno vgraditi šolskosistemsko (šolskoizobrazbeno) in tudi delovnosistemsko (kvalifikacijsko) komponento.

Jasna Smonkar: Anketa o kadrovskem potencialu

Posebno pozornost je treba nameniti nizko izobraženim (mladim) nezaposlenim. Zaposlovanje nasploh, za te ljudi pa še posebej, je omejeno, vsa njim dosegljiva področja dela so zasedena, zato so zanje edina mogoča dolgoročna rešitev razne oblike izobraževanja, s katerimi bi si iz-

in dodajali splošno znanje deloma neformalno, ko bi se sami učili, ali pa pozneje, ko bi znova kot odrasli prišli v formalno izobraževanje in dosegli naslednjo višjo stopnjo izobrazbe. Nasprotno pa bodo morda gimnazijci pozneje, če se bodo hoteli zaposliti, pogrešali praktično znanje in se na hitro usposobili za razne spretnosti.

Meje med strokovno in splošno izobrazbo se brišejo. Štiriletne strokovne šole opravljajo podobne programe, le da si bolj praktična znanja pridobivajo pri izbirnih predmetih. Prehajanje iz enega tipa srednje šole v drug tip mora biti omogočeno že med šolanjem in pozneje, ko bi s certifikatnimi programi po končanem šolanju dopolnjevali prejšnje šolsko znanje z novimi predmeti.

Program srednjih šol je težko določiti. Delno rešuje položaj poznejše nadaljnje usposabljanje po končani šoli. Razvit sistem izobraževanja odraslih razbremeni šolski sistem in podpira razvoj kakovosti izobraževanja.

Dr. Marko Kos: Dileme razvoja Slovenije

Zgolj z odpusti ni mogoče doseči produktivnosti, kakršno imajo na Zahodu. Odpusti so nepodjetniški in razkrivajo nemoč menedžmenta. Ta je odpovedal na vsej črti, zlasti srednji. Zanj nimamo višješolsko izobraženih kadrov. Tu je usodna vrzel slovenskega izobraževalnega sistema in zato imamo trikrat nižji dohodek, kot ga imajo v podobno opremljenih nemških podjetjih. Izboljšave je mogoče doseči samo

kajti v delovno dobo bodo vstopale množevale zelo številčne generacije.

Pobude z in druge

Razvojna politika

Vlada Republike Slovenije naj opr. podlaga za izdelavo vseh nadaljnjih str. izobraževanja.

Posebna strokovna skupina naj prip. niji v kriznem obdobju 1993-1999.

Prirpavi naj se nacionalni program

Možnosti za delo

Delo je dobrina, ki jo je potrebr. odprava razlik med zaposlenimi in. mehanizmi in medsebojno uskladitv. fleksibilno zaposlovanje, ukrepe za sp. vlaganju v zaposlovanje in izobraž. s strokovno izobrazbo (zaposlovanje. ranje pripravništva v obliki učnega p.

Sistemska ureditev

Strategijo izobraževanja brezposel. Z izobraževanjem brezposelnih r. socialno varnost in Ministrstva za šols. drugi socialni partnerji.

Pospeši naj se sprejetje zakona. ukrepov na tem področju.

Financiranje

Učinkovito izobraževanje je dolgor. izobraževanje na sploh in posebej z. tudi več sredstev za izobraževanje b. učinkovitejšo izrabo teh sredstev.

Razen ministrstev za šolstvo in šp. varnost bi moralo podpora temu izob. v obliki neposrednega financiranja, sistemskimi ukrepi, ki bi spodbuja. gramov.

Pri izobraževanju za delo in pok. financiranje porazdeljeni med državo

Programi izobraževanja

Odpreti je potrebno več možnosti. zposlitve. Povprečno število let šolan. zvišati le s čim daljšim začetnim iz. mogoče s bistveno razširitvijo mož. brezposelnih. Glede na obstoječo iz. posebej brezposelnih in glede na ra. programov za izobraževanje brezp. zvišanje stopnje izobrazbe, za po. splošne izobrazbenosti, za obvladova. alne integritete in za osebnostno ras.

Vsem brezposelnim je treba zagot.

Ob različnih programih je treba. znanja oz. izobrazbe (npr. certifikat

Ciljne skupine

Pri vključevanju v programe izo. nobena ciljna skupina brezposelnih. sredstev pa naj imajo s strokovnega. strukturi brezposelnih so to: vsi bi. skupine še posebej mlajši odrasli do.

Slovenija naj ob ratifikaciji medn. zaposlovanja in varstva pred brezpo.

Izvajalci izobraževanja

Poskrbeti je potrebno za enako. regijah v Sloveniji ter za dvig kvalit. izpolnjevati posebne pogoje, stand. kadre, prostor in opremo. Država m. v izobraževanju odraslih, strokovn. izobrazevalne programe, ki bodo iz. vanju brezposelnih.

Svetovanje brezposelnim

Potrebno je povečati število kad. izobraževanje. S svetovanjem naj s. druge organizacije: izvajalci pro. cije, skupine za samopomoč (npr. t.

Zagotavljati je potrebno več mož. delajo na področju svetovanja, več

Službe za zaposlovanje

Povečati je treba zmogljivosti. Tako na državni kot regijski ravni za zaposlovanje in izvajalskimi or. medsebojna srečanja.

selnih – Izobraževanje brezposelnih – Izobraževanje brezposelnih

onalne raslih

primerjava Slovenije z drugimi državami

	Italija	Nemčija	Avstrija
eseln	Vsi zaposleni, 1990, v %		
5	7.7	7.8	5.6
6	24.1	15.6	14.5
7	30.4	32.0	33.0
8	37.6	44.6	46.9
9	10.4	11.5	11.4

tema razvoja Slovenije

izobraževanje in usposabljanje

	5	6	7	8	Skupaj
2	13.6	2.1	11.7	1.7	100
7	11.7	7.3	39.0	3.9	100
8	21.4	1.4	15.7	5.8	100

stopnji

ješolski stopnji (n.p. Gimnazija)

ješolski stopnji

akademiji

akademiji

posabljanja (organizira in plača delodajalec)

potencialu

Dejstvo, da so brezposelni v povprečju manj izobraženi od zaposlenih in tistih, ki so na začasnem delu v tujini (zlasti pa od tistih, ki odhajajo v tujino v zadnjih letih), nogoča domnevo, da bi bili odkrita brezposelnost doma nižja, če bi bili sedanji brezposelni v povprečju bolj izobraženi. Glede na omenjeno in izobrazbeno sestavo zaposlenih menimo, da sta pomembni dve dimenziji izobraževanja odraslih – zaposlenih in brezposelnih.

Aleksander Jakoš: Regionalni demografski potencial Slovenije glede na zaposlovanje

Iz demografskega zornega kota je očitno, da se bodo nekaj časa potrebe po novih delovnih mestih še povečevale. To velja prav za vsa območja, saj je število zaposlenih odvisno predvsem od števila prebivalcev v starostni skupini 15 do 64 let, tako se pojavi zniževanje števila zaposlenih v primerjavi s skupnim številom prebivalcev z nekajletnim zamikom. Zato pa lahko pričakujemo mnogo hitrejšo zniževanje števila zaposlenih že po letu 2005, saj v delovno dobo bodo vstopale manj številne generacije, sočasno pa se upokojuje zelo številne generacije.

Pobude za vlado in druge

Razvojna politika

Vlada Republike Slovenije naj opredeli najpomembnejše razvojne cilje, ki bodo podlaga za izdelavo vseh nadaljnjih strategij in programov za področji zaposlovanja in izobraževanja.

Posebna strokovna skupina naj pripravi dokument o politiki zaposlovanja v Sloveniji za obdobje 1993 – 1999

Brezposelni konec decembra 1992

■ **število brezposelnih:** 118.224 (februar 1993: 119.255)

■ **stopnja brezposelnosti:** 17,6-odstotna glede na vse zaposlene v Sloveniji ali 13,4-odstotna glede na aktivno prebivalstvo

■ **število žensk:** 51.947 ali 43,9-odstotka

■ **delež mladih do 25. leta:** 36,3-odstotka; od tega 42,0-odstotka vseh mladih iskalcev zaposlitve nima strokovne izobrazbe, kar predstavlja 15,3-odstotka vseh iskalcev zaposlitve;

■ **izobrazbena struktura brezposelnih:**

I. in II. stopnja: 45,1-odstotka

III. in IV. stopnja: 28,8-odstotka

V. stopnja: 21,1-odstotka

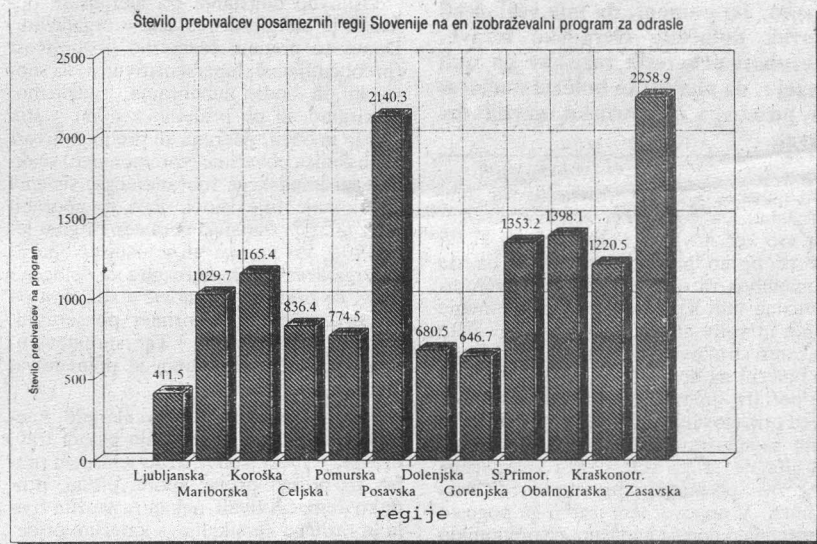
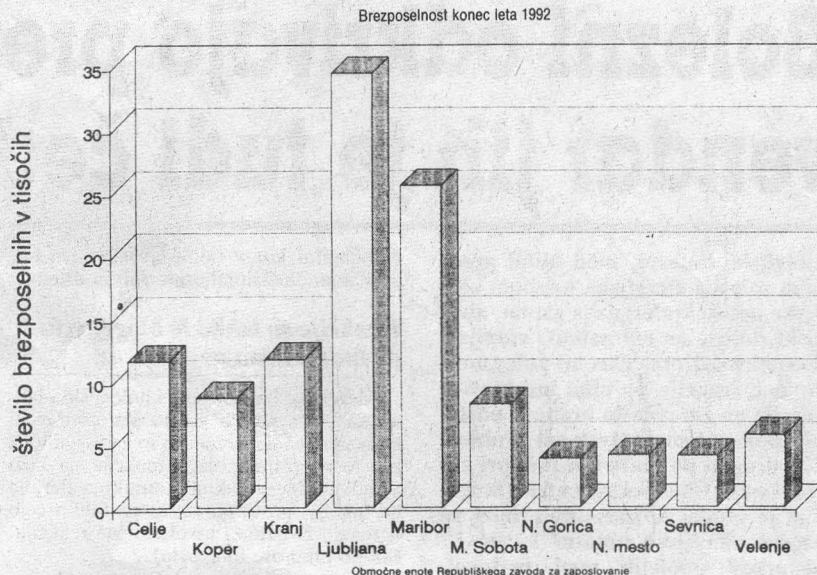
VI. in VII. stopnja: 5,0-odstotkov

■ **trajanje brezposelnosti:**

do 6 mesecev: 30,8-odstotka vseh iskalcev zaposlitve

nad 1 do 3 let: 39,9-odstotka vseh iskalcev zaposlitve

nad 3 leti: 11,0-odstotka vseh iskalcev zaposlitve

● Odgovori z dveh ministrstev

Izobraževalna ponudba je kar pestra, vendar...

Ministrstvo za šolstvo in šport

Sogovornik je bil **g. Janez Krek**, predstavnik za stike z javnostjo na Ministrstvu za šolstvo in šport.

● **Kakšne so možnosti, da se pospeši sprejem nacionalnega šolskega programa in ob njem zakona o izobraževanju odraslih, katerega besedilo je menda pripravljeno?**

Na ministrstvu načrtujemo, da bodo nacionalni programi, ki zadevajo različna področja šolstva v Sloveniji, v največjem delu sprejeti konec tega leta. Zakon o izobraževanju odraslih pa sodi v sklop nastajanja in sprejemanja nove šolske zakonodaje, ki bo nadomestila zastarelo zakonodajo iz časov samoupravljanja. Sam zakon je v veliki meri že pripravljen, vendar mora biti usklajen z drugo zakonodajo, predvsem tisto, ki zadeva poklicno izobraževanje in sekundarno stopnjo izobraževanja. Eden osnovnih pogojev, da se to delo pospeši, je bila prav konceptija poklicnega izobraževanja, ki je sedaj izdelana. V tem mesecu in naslednjih bo steklo koordinirano delo na pripravo teh zakonov.

● **Katere aktivnosti se financirajo oziroma...**

brezposelnih, o sodelovanju pri oblikovanju nacionalnega programa in o vključevanju brezposelnih je odgovorila gospa **Jožica Puhar**, ministrica za delo, družino in socialne zadeve.

V letu 1992 je bilo preko zavodov vključenih v različne programe priprave zaposlitev preko 9.800 oseb. Najpogosteje (več kot 60-odstotkov) so bile brezposelne osebe vključene v različne programe funkcionalnega izpopolnjevanja, ki nimajo veriifikacije, temveč omogočajo dousposobitev v okviru določene izobrazbene ravni S preko 35-odstotno vključitvijo sledijo programi usposabljanja z delovnim razmerjem, ko se brezposelne osebe pretežno s praktičnim delom seznanjajo z novo tehnologijo oziroma delovnimi postopki.

Brezposelni s strokovno izobrazbo od IV. do VII. stopnje so se usmerjali v različne programe pridobivanja funkcionalnih znanj (računalniški tečaji, jezikovni tečaji

...ne bodo bile...
...zelo številčne generacije.

Pobude za vlado in druge

razvojna politika

Vlada Republike Slovenije naj opredeli najpomembnejše razvojne cilje, ki bodo dlaga za izdelavo vseh nadaljnjih strategij in programov za področji zaposlovanja in izobraževanja.

Posebna strokovna skupina naj pripravi dokument o politiki zaposlovanja v Sloveniji v kriznem obdobju 1993-1999.

Pripravi naj se nacionalni program izobraževanja odraslih in brezposelnih.

Možnosti za delo

Delo je dobrina, ki jo je potrebno enakomerno porazdeliti. Pospešuje naj se prava razlika med zaposlenimi in nezaposlenimi z različnimi (tudi zakonskimi) mehanizmi in medsebojno uskladitvijo različnih ukrepov. Ti naj urejajo zlasti: ksilabilno zaposlovanje, ukrepe za spodbujanje možnosti za delo, davčno politiko pri ganju v zaposlovanje in izobraževanje, zaposlovanje prvih izkalcev zaposlitve strokovno izobrazbo (zaposlovanje mladih po opravljenem pripravilstvu, organizacije pripravništva v obliki učnega podjetja idr.)

stemska ureditev

Strategijo izobraževanja brezposelnih koordinirano usmerja Vlada. Z izobraževanjem brezposelnih naj se poleg Ministrstva za delo, družino in socialno varnost in Ministrstva za šolstvo in šport ukvarjajo tudi druga ministrstva ter ugi socialni partnerji.

Pospeši naj se sprejetje zakona o izobraževanju odraslih in drugih sistemskih reopov na tem področju.

inanciranje

Učinkovito izobraževanje je dolgoročna naložba. Treba je zagotoviti več denarja za izobraževanje na sploh in posebej za izobraževanje odraslih. Ob tem pa zagotoviti di več sredstev za izobraževanje brezposelnih in z brezposelnostjo ogroženih ter inkovitejšo izrabo teh sredstev.

Razen ministrstev za šolstvo in šport ter ministrstva za delo, družino in socialno rnost bi morale podporo temu izobraževanju dajati tudi Ministrstvo za finance, ne obliki neposrednega financiranja, temveč z ustrežno davčno politiko in drugimi temskimi ukrepi, ki bi spodbujali delodajalce, posameznike in izvajalce proamov.

Pri izobraževanju za delo in poklicnem izobraževanju naj bodo pristojnosti in inanciranje porazdeljeni med državo in drugimi socialnimi partnerji.

rogrami izobraževanja

Odpreti je potrebno več možnosti za izobraževanje ne glede na trenutne možnosti osltilive. Povprečno število let šolanja prebivalstva Slovenije bo dolgoročno možno išati le s čim daljšim začetnim izobraževanjem mladine. Kratkoročno pa je to ogoče z bistveno razširjivijo možnosti za izobraževanje odraslih, zaposlenih in zeposelnih. Glede na obstoječo izobrazbeno strukturo prebivalstva Slovenije ter osebje brezposelnih in glede na razvojne potrebe moramo razvijati različne vrste rogramov za izobraževanje brezposelnih: za pridobitev temeljnega poklica, za išanje stopnje izobrazbe, za povečanje zaposlitvenih možnosti, za zboljšanje lošne izobrazbenosti, za obvladovanje položaja brezposelnosti, za ohranjanje soci- ne integritete in za osebnostno rast.

Vsem brezposelnim je treba zagotoviti pridobitev temeljnega poklica.

Ob različnih programih je treba razvijati tudi različne možnosti za pridobitev anja oz. izobrazbe (npr. certifikatni sistem).

iljne skupine

Pri vključevanju v programe izobraževanja iz formalno pravnega vidika nima obena ciljna skupina brezposelnih posebne prednosti. V pogojih omejenih finančnih edstev pa naj imajo s strokovnega stališča prednost težje zaposljive osebe. V sedanji rukturi brezposelnih so to: vsi brezposelni brez strokovne izobrazbe, znotraj te upine še posebej mlajši odrasli do 25. leta, dalj časa brezposelni in invalidi.

Slovenija naj ob ratifikaciji mednarodne konvencije MOD št. 168 o spodbujanju aposlovanja in varstva pred brezposelnostjo še posebej izpostavi mlade odrasle.

izvajalci izobraževanja

Poskrbeti je potrebno za enakomerno razporeditev izvajalskih organizacij v vseh egijah v Sloveniji ter za dvig kvalitete njihovega dela. Izvajalci izobraževanja morajo polnjevati posebne pogoje, standarde, ki zajemajo predvsem znanje in izkušnje, adre, prostor in opremo. Država mora zagotavljati pogoje za delovanje javne mreže izobraževanju odraslih, strokovne ustanove pa naj za dvig kvalitete pripravijo robaževalne programe, ki bodo izvajalce usposabljali za zahtevno delo v izobraže- anju brezposelnih.

svetovanje brezposelnim

Potrebno je povečati število kadrov, ki se ukvarjajo s svetovanjem brezposelnim za izobraževanje. S svetovanjem naj se poleg zavodov za zaposlovanje ukvarjajo tudi ruge organizacije: izvajalci programov, lokalne skupnosti, prostovoljne organiza- ije, skupine za samopomoč (npr. ustanovitev združenja brezposelnih) idr.

Zagotavljati je potrebno več možnosti za individualno svetovalno delo ter vsem, ki elajajo na področju svetovanja, več strokovnega izpopolnjevanja.

službe za zaposlovanje

Povečati je treba zmogljivosti služb za zaposlovanje.

Tako na državni kot regijski ravni naj se okrepi strokovno sodelovanje med zavodi za zaposlovanje in izvajalskimi organizacijami. Večkrat letno naj se organizirajo medsebojna srečanja.

Sogovornik je bil g. Janez Krek, pred- stavnik za stike z javnostjo na Ministrstvu za šolstvo in šport.

nacionalni programi, ki zadevajo različna po- dročja šolstva v Sloveniji, v največjem delu sprejeti konec tega leta. Zakon o izobraže- vanju odraslih pa sodi v sklop nastajanja in sprejemanja nove šolske zakonodaje, ki bo nadomestila zastarelo zakonodajo iz časov samoupravljanja. Sam zakon je v veliki meri že pripravljen, vendar mora biti us- klajen z drugo zakonodajo, predvsem ti- sto, ki zadeva poklicno izobraževanje in sekundarno stopnjo izobraževanja. Eden osnovnih pogojev, da se to delo pospeši, je bila prav koncepcija poklicnega izobraže- vanja, ki je sedaj izdelana. V tem mesecu in naslednjih bo steklo koordinirano delo na pripravo teh zakonov.

• Katere aktivnosti se financirajo oziroma sofinancirajo iz sredstev vašega ministrtva? Kaj naj bi letos dodatno začeli razvijati?

Ministrstvo financira strukturne pogoje za izobraževanje brezposelnih, denimo nastanek programov kot so ti, program usposabljanja za življenjsko uspešnost, programi poklicnih tečajev za absolutne srednjih šol, ki ne dobijo zaposlitve oz. ki nimajo poklica, potem programi usposabljanja za tiste, ki so izpolnili osnovnošolsko obvez- nost, da se priučijo za poklic, ki je konkurenčen na trgu delovne sile itd. Financiramo oz. sofinanciramo tudi vzpostavitev mreže javnih zavodov za izobraževanje odraslih ter ustanove, kot so Andragoški center, Zveza ljudskih univerz Slovenije, Skupnost izobraževalnih centrov, ki se ukvarjajo s problematiko izobraževanja brezposelnih. Treba je reči, da letošnje velike želje pri vpisu na sekundarno in postsekundarno stopnjo kažejo, da tudi redni sistem šolstva v Sloveniji prevzema del bremena brezposelnosti. Čeprav se pri tem držimo določenih omejitev, ker pač moramo zadržati določeno raven kvalitete izobraževanja, smo že ob razpisu odprli štirideset novih oddelkov v najbolj zanimi- vjih programih sekundarnega izobraževa- nja; ob tem odpiramo še dodatnih dvajset oddelkov za dijake, ki bodo po zaključku triletnih nadaljevali šolanje v štiriletnih programih. Tako na zelo konkreten način pravzaprav rešujemo vprašanje izobraže- vanja brezposelnih ali celo nezaposljivih. In nenazadnje, lani smo v tretjinskem dele- žu sofinancirali vsako izobraževalno ak- cijo, ki je bila namenjena brezposelnim - vsega skupaj okrog 80 organizacijam, s tem pa ministrstvo namerava nadaljevati tudi letos.

Glede deleža, ki ga v šolskem proračunu namenjamo izobraževanju odraslih - letos se ta odstotek (odvisno od metodologije izračuna) giblje od enega in pol odstotka, vendar bomo natančneje podatke imeli šele ob dejanskem vpisu. Res je, da bi bilo treba za izobraževanje odraslih nameniti še več sredstev, toda obenem ne smemo pozabiti, da so se sredstva, namenjena za izobraževanje odraslih, v letošnjem letu v primerjavi z lanskim letom realno pove- čala za 15,7 odstotka - v primerjavi s pet odstotnim povečanjem proračuna ministrtva za šolstvo in šport.

• Kako so glede izobraževanja brezposelnih usklajene aktivnosti vašega ministrtva in ministrtva za delo? Kakšen je načrt?

Z ministrstvom za delo se medsebojno obveščamo, katere aktivnosti podpiramo. Pred kratkim smo tisti, ki naj bi se v odno- slih socialnega partnerstva ukvarjali z izo- braževanjem brezposelnih, ustanovili ko- ordinativni odbor za izobraževanje odras- lih, ki se ukvarja tudi z izobraževanjem brezposelnih.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Na naša vprašanja o dosedanjih in novih dejavnostih ministrtva pri izobraževanju

V letu 1992 je bilo preko zavodov vklju- čenih v različne programe priprave zapo- slitev preko 9.800 oseb. Najpogosteje (več kot 60 odstotkov) so bile brezposelne ose- be vključene v različne programe funkci- onalnega izpopolnjevanja, ki nimajo veri- fikacije, temveč omogočajo dousposobi- tev v okviru določene izobrazbene ravni. S preko 35-odstotno vključitvijo sledijo programi usposabljanja z delovnim raz- merjem, ko se brezposelne osebe pretežno s praktičnim delom seznanjajo z novo teh- nologijo oziroma delovnimi postopki.

Brezposelni s strokovno izobrazbo od IV. do VII. stopnje so se usmerjali v različ- ne programe pridobivanja funkcionalnih znanj (računalniški tečaji, jezikovni tečaji, tečaji knjigovodstva, vodenje poslovnih knjig . . .) in v programe prekvalifikacij (za prodajalce, voznike, inštruktorje . . .). Poleg tega je Zavod financiral šolnino tistim, ki jim je za pridobitev izobrazbe manjkal zaključni letnik.

Da bi bili iskanci zaposlitve čimbolj in- formirani o možnostih izobraževanja in motivirani za pridobivanje novih znanj, je Zavod poleg pisnih informacij, uvajal tudi tedensko skupinsko informiranje.

V letu 1993 bosta Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Zavod tej dejavnosti posvetila še večjo pozornost in pripravila še več programov, njihova reali- zacija pa bo odvisna seveda od razpoložli- vih sredstev.

Nacionalni program izobraževanja bo predvidoma do konca šolskega leta pripra- vilo Ministrstvo za šolstvo in šport. Sestavi- ni del programa je tudi izobraževanje pre- zaposlenih. Pri pripravi programa sodelu- jejo Ministrstvo za delo, družino in social- ne zadeve, kakor tudi ostala ministrstva.

Glede na postavljeno vprašanje poja- snjemo, da je bilo v pripravo in izvedbo izobraževanje brezposelnih oseb vključe- nih tudi preko 3.800 oseb v programe sve- tovanja za samozaposlitev, od katerih se je samozaposlilo 833 oseb. Cilj tega progra- ma je omogočiti brezposelnim brezplačen in preprost dostop do različnih oblik uspo- sabljanja in svetovanja, v okviru katerega pridobijo:

* ustrezne informacije in znanje o so- dobnem podjetniškem poslovanju;

* potrebne informacije in nasvete pri pripravi poslovnih načrtov za svojo bodo- čo dejavnost;

* registracijo posameznih statusnih oblik samozaposlitve.

Organizacijsko poteka svetovanje na dveh ravneh:

* osnovno svetovanje je organizirano znotraj Republiškega zavoda za zaposlo- vanje;

* nadaljevalno usposabljanje in kon- kretno svetovanje pri posameznih podjet- niških projektih pa smo izvajali v sodelo- vanju z zunanji sodelavci.

V osnovno svetovanje se lahko vključijo tisti, ki želijo izvedeti kaj več o možnostih, ki jih nudi samozaposlovanje. Za vključi- tev v nadaljevano usposabljanje pa brez- posebna oseba z Republiškim zavodom za zaposlovanje sklene pogodbo o sofinanci- ranju usposabljanja za samozaposlitev. Na podlagi te pogodbe ima brezposelna oseba možnosti koristiti storitve zunanjih izvajal- cev na podlagi potrjene napotnice.

Maksimalna višina sredstev, ki jih bodo- či podjetniki lahko porabijo, je tolarška protivrednost 2.000 DEM.

S pogodbo se brezposelna oseba zaveže, da se bo samozaposlila v roku 6 mesecev od sklenitve pogodbe.

Pogovor je pripravil JANKO SVETINA

POSVET "IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH"

V prijaznem okolju Bleda je od 7. 4. do 9. 4. 1993 potekal posvet "Izobraževanje brezposelnih", ki ga je organiziral Andragoški center republike Slovenije. Prvi dan posveta je bil namenjen predstavitvi referatov s področja politike izobraževanja brezposelnih ter izobraževanja brezposelnih kot dela strategije rasti izobraženosti prebivalstva Slovenije. Tuji strokovnjaki pa so predstavili projekte s področja zaposlovanja brezposelnih na Danskem, v Veliki Britaniji in v Nemčiji. Naslednji dan smo nadaljevali z delom v skupinah, v okviru katerih smo obravnavali določeno temo ter na koncu tudi sprejeli sklepe, ki so jih vodje skupin predstavili na zaključnem, plenarnem delu. V delovni skupini "Mlajši brezposelni" smo se ukvarjali s problematiko mladine na splošno, še posebej pa z velikim problemom brezposelnosti med mladimi in z načini njihovega vključevanja v razne oblike formalnega in neformalnega izobraževanja. Predstavniki raznih ustanov, od zavodov za zaposlovanje, kriminalistične službe, psihologov iz vzgojnih zavodov, študentov in knjižničarjev, ki smo v tej skupini sodelovali, smo prišli do ugotovitve, da na tem področju počnemo že marsikaj, vendar ne vemo drug za drugega. Iz te ugotovitve smo oblikovali sklep, ki ga bomo posredovali Ministrstvu za delo. Gre za idejo o ustanovitvi borze idej, kjer bi se zbirale informacije, prelisabljanja kandidatov ter ga finančno ovrednotili. Stroške usposabljanja nam je zagotovil Zavod za zaposlovanje. Kandidati so usposabljanje uspešno opravili in že samostojno delajo. Glede na to, da so brezposelni, ki so vključeni v javna dela, financirani s strani občin in zavodov za zaposlovanje, menimo, da bo ta oblika vključevanja brezposelnih v delo primerna še za katero od knjižnic, ki jo pestijo kadrovske in finančne težave. Mogoče je pa to tudi eden od načinov, da prepričamo našega "financerja" o nujnosti odobritve novega delovnega mesta.

Dragana Lujic

Nekomu moraš biti koristen

Naša javna poraba je prevelika tudi zaradi velikega števila brezposelnih
Zaposlitvene možnosti naj bi povečalo dodatno izobraževanje, saj običajno ni dovolj

LJUBLJANA, 11. – V Sloveniji je za zdaj še zelo malo možnosti za zaposlovanje, zato število brezposelnih še kar narašča. Njihove zaposlitvene možnosti naj bi povečalo tudi dodatno izobraževanje, saj običajno izobraževanje za odpravo njihovih stisk ne bo dovolj. Zaradi daljše brezposelnosti se znajdejo takšni ljudje v hudih socialnih stiskah.

Zato bi morali razvijati tudi izobraževalne programe, ki bi jim pomagali znova najti socialno identiteto. Zdaj še nimamo programov, s katerimi bi ljudem pomagali ohranjati občutek, da so nekomu vendarle potrebni. Manjka pa nam tudi programov za premagovanje strahu pred ponovnim izobraževanjem, saj je marsikomu dolgo let potem, ko je končal šolanje, res težko znova sestri v šolsko klop.

STRAN 3

AKTUALNA TEMA

Zaradi brezposelnosti vse več ljudi izgublja socialno identiteto

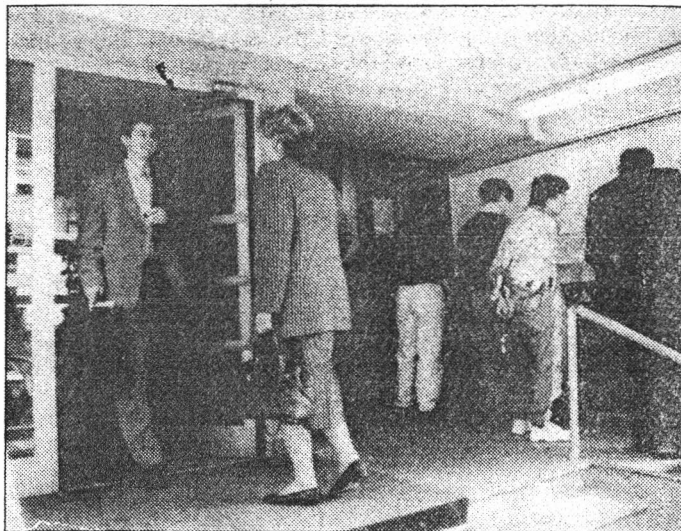
Nekomu moraš biti koristen

Naša javna poraba je prevelika tudi zaradi velikega števila brezposelnih

LJUBLJANA, 11. – Ob naraščajočem številu brezposelnih so možnosti zaposlovanja izredne slabe. Izobraževanje brezposelnih pa je po sprejemu aktivne politike zaposlovanja dobilo pomembnejšo vlogo. Lani se je v izobraževanje vključilo nekaj manj kot desetina brezposelnih. Ker je v Sloveniji izobrazbena in poklicna struktura slaba, je nujen sistematičen način vključevanja brezposelnih v programe usposabljanja in izobraževanja. Andragoški center je lani s projektom za izboljšanje ponudbe izobraževanja za potrebe brezposelnih načel številna vprašanja in s pomočjo strokovnjakov odgovoril nanje. Tako so v posebni publikaciji z naslovom *Izobraževanje in trg objavljena strokovna mnenja dr. Ivana Svetlika, mag. Tanje Vilič-Klenovšek, Sonje Klemenčič in mag. Sama Hribarja, izšel pa je tudi zbornik, v katerem so zbrani prispevki številnih domačih in tujih strokovnjakov, ki so se udeležili nedavnega posveta, ki ga je na temo izobraževanje brezposelnih v Sloveniji na Bledu organiziral Andragoški center.*

V razvitem svetu se izobražuje povprečno okrog 15 odstotkov brezposelnih, pri nas pa slaba desetina, kar sicer ni veliko, vendar se je v zadnjem času zlasti na ljubljanskem in mariborskem območju to število podvojilo. Po besedah **Sonje Klemenčič**, vodje razvojno-svetovalnega dela pri Andragoškem centru Slovenije pri nas prevladuje vključevanje

brazbeno strukturo, zlasti to velja za mlade, ki predstavljajo kar polovico brezposelnih. Med mladimi jih je zelo veliko brez dokončane osnovne šole ali samo z njo, zato so popolnoma nekonkurenčni na trgu delovne sile. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve daje prednost financiranju izobraževanja za krajše oblike, skrb za daljše izobraževanje, ki

Na zavodih za zaposlovanje je bore malo možnosti za individualno ukvarjanje z brezposelnimi. (Foto: Rafael Marn)

V Sloveniji obstaja več kot 240 samostojnih organizacij za izobraževanje odraslih ali enot v okviru drugih institucij za izobraževanje v srednjih šolah. Na nedavnem posvetu so menili, da ne bi kazalo ustanavljati še novih organizacij. Okrepiti bi morali le mrežo, ki je ponekod (na Koroškem, v Posavju, na Tolminskem) bolj slaba. Smiselno pa bi bilo ustanavljanje institucij, ki bi bile namenjene nekim specifičnim potrebam, na primer izobraževanju mlajših brezposelnih, ki nimajo končane osnovne šole ali pa nič več kot to, in ne prenesejo uveljavljenih načinov izobraževanja.

v krajše oblike izobraževanja, od nekaj dni do treh, štirih mesecev, in vključevanje v zadnje letnike srednjih, višjih in visokih šol. Izobraževanje je predvsem namenjeno poklicnemu usposabljanju, prekvalifikaciji in znanjem, ki so koristna v vsakem poklicu (računalništvo, tuji jeziki). Izobrazbena struktura prebivalstva je razmeroma nizka, med brezposelnimi pa je še nižja, ker propadajo zlasti podjetja, ki so prej zaposlovala polkvalificirano ali nekvalificirano delovno silo.

Opazen je primanjkljaj pri izobraževanju za poklicno izo-

bi tistim, ki nimajo izobrazbe, prinesla poklicno izobrazbo, pa je bistveno premajhna.

Na blejskem posvetu so strokovnjaki menili, da bi se morala v izobraževanje brezposelnih vključevati tudi druga ministrstva, zlasti za šolstvo in šport, ki bi skrbela za daljše izobraževanje, zlasti ker mlade sedanji šolski sistem potiska v brezposelnost. Kot opozarja Klemenčičeva, ne narašča brezposelnost na I. ali II. stopnji izobrazbe, ampak na IV. stopnji (poklicna izobrazba). Ne le ministrstvu za delo in za šolstvo, celotna vlada

bi morala bolj pripraviti strategijo izobraževanja brezposelnih, s katero se zlasti veliko ubadajo v drugih državah. Javna poraba je prevelika tudi zaradi velikega števila brezposelnih, ki jim je treba zagotoviti socialno varnost. Na posvetu so ugotovili, da je treba zlasti razvijati programe, ki so namenjeni posameznim skupinam (mladim, starejšim brezposelnim in invalidom).

Z nekaterih enot zavodov za zaposlovanje prihajajo opozorila, da je vprašljivo izobraževanje »na pamet«, da bi morali izobraževati za že znana delovna mesta. Takšno gledanje pa je lahko tudi kratkovidno, kajti po tej logiki ni izobraževanja, če ni novih delovnih mest, meni Sonja Klemenčič. Na posvetovanju se je izoblikovalo stališče, da je treba izobraževanje še naprej razvijati, kadar pa ni znano, za kakšna dela, je treba več vlagati v splošno izobraževanje. S tem se povečuje možnost posameznika za zaposlitev. Izobraževanje bi moralo biti čim bolj prostovoljno, povezano s svetovanjem in motivacijo. Izobraževanje namreč ne vodi naravnost v zaposlitev, ampak prinaša večje možnosti za samozaposlitev. Namesto prisile bi moralo imeti izobraževanje brezposelnih bolj motivacijsko in svetovalno vlogo.

Razvijati pa bi kazalo tudi programe, ki bi posameznikom, ki so ostali brez dela, pomagali premagovati socialne stiske, v katerih se znajdejo, ko izgubijo delo, zlasti zato, ker se tudi pri nas pojavlja daljša brezposelnost. Zaradi omejenih možnosti zaposlovanja je tudi pri nas vse več ljudi, ki izgubljajo socialno identiteto, ki se zapirajo vase in pri katerih se pojavlja socialna patologija. Kot opozarja Klemenčičeva, se tudi zato lahko poveča stopnja samomorilnosti, zlasti pri moških. Pri nas še nimamo programov, ki bi omogočali ljudem ohranjati občutek, da so nekemu potrebni, manjkajo pa tudi programi za premagovanje strahu pred ponovnim izobraževanjem.

Na zavodih za zaposlovanje je kljub desetkrat večjemu številu brezposelnih še vedno zaposleno enako število ljudi, tako da je za individualno ukvarjanje s posameznikom kaj malo možnosti. Službo bi morali kadrovske okrepiti in bolj razvijati svetovalno delo. Klemenčičeva poudarja, da bi kazalo bolj spremljati vlaganje v izobraževanje. Ni še namreč znano, ali so tisti, ki so se izobraževali, bolj konkurenčni ali ne in ali so sploh ohranili zaposlitev ali ne.

ALENKA BREZOVNIK

*****

KNJIŽNICE IN ZAPOSLOVANJE

*****

BREZPOSELNOST TRKA NA VRATA KNJIŽNIC

Andragoški center je slovensko javnost v letošnjem aprilu natančno seznanil s problematiko brezposelnih (posvetovanje na Bledu, okrogla miza v CD, članki v časopisju...). Več kot 120.000 prebivalcev Slovenije ta čas sestavlja posebno ciljno skupino izobraževanja odraslih. Označuje jo potreba po zaposlitvi, potreba po spoznanju položaja, v katerem so, potreba po samozaposlovanju in izobraževanju za prosti čas.

Samo okrog 10 odstotkov teh brezposelnih pa je dejansko vključenih v izobraževanje, ki pa žal tudi ne daje, ne z vsebino ne s samo vključenostjo, popolne gotovosti za ponovno zaposlitev. Kljub temu trdijo strokovnjaki, da imajo ti ljudje, ki so vključeni v izobraževanje, boljše možnosti za ponovno zaposlitev, predvsem pa več možnosti, da to obdobje lažje prebrodijo in ne zdrknejo na rob družbe, kjer so samo še socialni problem. Imajo tudi večje možnosti, da ne pozabijo, kar so v procesu učenja pridobili, da ohranijo navade, predvsem pa osebno identiteto in še zadovoljivo samopodobo.

To je še posebno pomembno za najbolj ogrožene v tej skupini - mlajše brezposelne. Obseg nezaposlene populacije do 25 let starosti je 36,3 odstotka in 42 odstotkov teh je brez temeljnega poklica. Med ogroženimi izstopajo tudi tisti, ki še niso imeli nobene zaposlitve, dalj časa brezposelni in invalidi.

V skupini brezposelnih je največja skupina tistih, ki v procesu šolanja niso pridobili poklica, nimajo ustreznih učnih navad in so funkcionalno nepismeni (med funkcionalno pismene štejejo strokovnjaki osebe, ki so končale popolno srednjo šolo, ne samo osnovno šolo), kar povzroča pri izobraževanju dodatne težave, ki jih tudi ustrezna motivacija zmeraj ne odpravi. Problemi brezposelnih niso samo last brezposelnega posameznika, ampak vseh nas, to so problemi okolja, ki se jih morajo zavedati vsi v tem okolju in jih zavestno vključiti v svoje delo. Reševanje problematike ni le stvar sociale, zaposlovanja in še izobraževanja odraslih, pač pa tudi vseh drugih služb, društev in javnih zavodov.

Brezposelni se morajo dotakniti tudi nas knjižničarjev. Ne samo zato, ker so med brezposelnimi že tudi strokovni knjižničarski delavci (glej tabelo Republiškega zavoda za zaposlovanje, ki jo je pripravila Alenka Kobal; leta 1989 je bilo samo 13 brezposelnih knjižničarjev), ampak zato, ker delujemo v skladu s potrebami prebivalcev svojega okolja. To ni le čas, ko se lahko vprašamo, kakšno vlogo smo odigrali do sedaj pri preprečevanju

brezposelnosti (koliko manj bi bilo brezposelnih, če bi se knjižnice lahko ustrezno vključile v izobraževalni, učni proces?), ko preverimo, koliko brezposelnih je vključenih v knjižnico, koliko od teh nima poklica, ali ima nizko in potrebam gospodarstva neustrezno izobrazbo... Na vprašanja si bomo poiskali odgovore, analiza dosedanjega dela pa bo temelj za pripravo programa dela za to ciljno skupino, ki jo bomo spoznali s pomočjo ustreznih služb v našem okolju. Program sodelovanja pri reševanju

problematike bomo predstavili ustanovitelju, ki bi ga moral podpreti in nas vključiti v krog sodelujočih.

Upam, da so se vsaj nekatere splošnoizobraževalne knjižnice že lotile tega dela načrtno, in prepričana sem, da nam bodo v kratkem času predstavile projekte in rezultate. Večina knjižnic pa le svojo redno dejavnost namenja brezposelnim s "popustom", brezposelnim ni treba plačati članarine. To je sicer korak pripravljenosti knjižnice pri reševanju proble-

Brezposelni iskalci zaposlitve v Sloveniji, dne 30.4.1993:

Poklici: knjižničar, višji knjižničar, dipl. bibliotekar

OBMOČNA ENOTA	STOPNJA IZOBRAZBE			
	V	VI	VII	SKUPAJ
CELJE	1	-	-	1
KOPER	-	-	-	0
KRANJ	2	2	-	4
LJUBLJANA	7	4	1	12
MARIBOR	14	-	-	14
MURSKA SOBOTA	-	-	-	0
NOVA GORICA	-	1	-	1
NOVO MESTO	1	1	-	2
POSAVJE	-	-	-	0
VELENJE	-	-	1	1
SKUPAJ	25	8	2	35

matike, a premajhen; vsekakor pa knjižnice niso izkoristile vseh možnosti na tem področju, možnosti, ki smo jih že spoznali v dopolnilnem izobraževanju knjižnice in izobraževanje odraslih, tako kot smo spoznali metode planiranja in pomen našega pojavljanja v okolju pri dopolnilnem izobraževanju o vodenju knjižnic.

Silva Novljan